

Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020

Zamawiający

Gmina Miasto Pszów

Autorzy

Mgr Joanna Śladek
Mgr Martyna Bytomska
Mgr Patryk Swoboda
Mgr Paweł Syrek

Opracowanie

Grupa Doradcza Altima Sp. z o.o.
ul. Ligocka 103, budynek 7
40-568 Katowice

Data opracowania

Lipiec 2012

Spis treści

1	Istota i znaczenie Strategii dla rozwoju gminy	3
1.1	Cele zarządzania strategicznego.....	6
2	Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście.....	8
3	Analiza SWOT	11
4	Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Pszowa.....	13
5	Wizja miasta – główne przesłanie rozwojowe	16
6	Cele i kierunki rozwoju miasta.....	17
7	Komplementarność Strategii z politykami sektorowymi miasta.....	21
8	Planowane projekty strategiczne	23
9	Potencjalne źródła finansowania	25
9.1	Środki własne	25
9.2	Bankowe i pozabankowe instrumenty finansowe	25
9.3	Fundusze strukturalne.....	26
9.4	Umowy z podmiotami ESCO.....	27
9.4.1	Partnerstwo publiczno-prywatne.....	28
10	Wdrażanie Strategii	30
10.1	Polityka promocji i komunikacji.....	30
10.2	Wdrażanie założeń strategicznych	32
10.3	Monitoring i aktualizacja	33
10.4	Wskaźniki.....	33
10.4.1	Wskaźniki produktu.....	34
10.4.2	Wskaźniki rezultatu	34
10.4.3	Wskaźniki oddziaływania.....	35
11	Spis ilustracji	37
12	Spis tabel	38
13	Załączniki	39

1 Istota i znaczenie Strategii dla rozwoju gminy

W obowiązujących warunkach gospodarki rynkowej, każde miasto należy rozpatrywać nie tylko jako jednostkę osadniczą i organizm społeczny, ale również jako pełnoprawnego uczestnika rynku, prowadzącego różnorodną działalność, posiadającego określone zasoby, które powinny być wykorzystywane dla dobra mieszkańców.

Strategia rozwoju to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja rozwoju, ukierunkowana na maksymalne wykorzystanie potencjału rozwojowego danej jednostki osadniczej oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. W warunkach rynkowych, Strategia rozwoju jako podstawowe narzędzie zarządzania strategicznego, musi przede wszystkim uwzględniać interes nadrzędnej grupy interesariuszy, czyli mieszkańców miasta. Dobrze przygotowana i efektywnie wdrażana Strategia pozwala optymalizować decyzje władz lokalnych w długim horyzoncie czasowym, prowadzić spójną i racjonalną politykę lokalną oraz sprawnie zarządzać miastem. Umożliwia to wprowadzanie w mieście zmian poprawiających poziom i jakość życia mieszkańców oraz dostosowanie kierunków rozwoju do realiów zewnętrznych zarówno w skali mikro (jednostka oraz jej bezpośrednie otoczenie), jak i w skali makro (uwarunkowania regionalne, krajowe oraz międzynarodowe). Sprawna implementacja założeń Strategii to warunek konieczny dla efektywnego wykorzystywania pojawiających się szans rozwojowych i wzmacniania pozycji konkurencyjnej miasta. Koncentracja na priorytetach i celach strategicznych pozwala na właściwe wykorzystywanie potencjału miasta oraz sprawną inżynierię finansową, umożliwiającą montaż środków pochodzących z różnych źródeł (środki własne, fundusze unijne, kredyty, obligacje itp.).

Proces zarządzania strategicznego, przedstawiony graficznie (Rysunek 1) obejmuje następujące zasadnicze elementy:

- definiowanie strategii,
- wdrażanie strategii,
- monitoring strategii,
- aktualizacja strategii.

Rysunek 1 - Proces zarządzania strategicznego w gminie

Wobec zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych (otoczenie) oraz wewnętrznych (miasto), prowadzony na bieżąco bądź w regularnych odstępach czasowych monitoring Strategii powinien albo potwierdzać zasadność zdefiniowanych celów i kierunków rozwojowych, albo też sygnalizować konieczność dokonania korekt. Ze względu na dynamikę zmian otoczenia, nieodzownym elementem strategicznego zarządzania jednostką miejską jest weryfikacja (monitoring) przyjętych założeń oraz ich aktualizacja, czyli dostosowanie do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Niniejszy dokument stanowi aktualizację *Strategii zrównoważonego rozwoju Pszowa*. Aktualizacja dokumentu była konieczna ze względu na dynamiczne zmiany zachodzące w sytuacji społeczno-gospodarczej Pszowa. Niniejsza *Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020* była tworzona w formule otwartej, wykorzystującej aktywną partycypację mieszkańców i przedstawicieli środowisk lokalnych.

Uspołeczniona formuła opracowywania Strategii obejmowała trzy zasadnicze etapy:

1. *spotkania z partnerami społecznymi.*

Proces powstawania Strategii uwzględniał trzy spotkania z partnerami społecznymi, które odbyły się według poniższego harmonogramu:

- 26 stycznia 2012 - spotkanie z młodzieżą,
- 23 lutego 2012 - spotkanie poświęcone kwestiom społeczno-gospodarczym,
- 21 marca 2012 - spotkanie skoncentrowane na zagadnieniach infrastrukturalnych.

W spotkaniach 2 i 3 uczestniczyli przedstawiciele różnych środowisk, ze szczególnym uwzględnieniem następujących grup: radni Pszowa, instytucje społeczne i kulturalne (OPS, PUP, MOK), instytucje pozarządowe z terenu miasta, placówki edukacyjne, przedsiębiorcy, przedstawiciele KWK „Rydułtowy-Anna”. Szczegółowe sprawozdania z przeprowadzonych spotkań stanowią załącznik nr 2 do niniejszej Strategii.

Uczestnicy spotkań podjęli próbę zdefiniowania kluczowych wyróżników Pszowa w skali lokalnej i ponadregionalnej, a także określenia problemów miasta oraz środków zaradczych, neutralizujących wskazane problemy. Ponadto, uczestnicy wskazali także inwestycje mające, ich zdaniem, charakter priorytetowy dla miasta.

2. konsultacje głównych założeń strategicznych oraz kluczowych projektów.

Główne założenia strategiczne oraz kluczowe projekty były konsultowane poprzez publikację na stronie internetowej Urzędu Miasta Pszów oraz w Biuletynie Informacyjnym Miasta Pszów. Poprzez wypełnienie ankiety, każdy z mieszkańców miasta oraz podmiotów działających na jego terenie miał możliwość wniesienia poprawek do listy projektów, zdefiniowanej misji, a także priorytetów i celów strategicznych. Analiza zgłoszonych uzupełnień doprowadziła do poszerzenia listy projektów o kolejne przedsięwzięcia.

3. konsultacje kompletnego tekstu Strategii.

Pełny tekst Strategii został poddany konsultacjom z mieszkańcami miasta oraz instytucjami działającymi na jego terenie w celu uzyskania ostatecznej akceptacji kompletnego dokumentu.

Wdrożona formuła pozwoliła na przygotowanie dokumentu w obiektywny sposób definiującego aktualną sytuację miasta i zachodzące w nim procesy, a także odzwierciedlającego rzeczywiste potrzeby mieszkańców i ich oczekiwania w zakresie rozwoju miasta.

Jako podstawowe źródła danych statystycznych na temat Pszowa wykorzystano informacje przekazane przez Urząd Miasta Pszów oraz jednostki organizacyjne miasta, a także zasoby Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Dane GUS umożliwiły przedstawienie Pszowa w kontekście innych jednostek samorządu terytorialnego (ze szczególnym uwzględnieniem terenu Powiatu wodzisławskiego), jednak należy zwrócić uwagę na fakt, iż na moment sporządzania Strategii udostępnione zostały jedynie dane do roku 2010.

1.1 Cele zarządzania strategicznego

Niniejsza Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 stanowi istotny element szeroko pojętego marketingu terytorialnego, skierowanego na zaspokajanie potrzeb i pragnień obecnych mieszkańców, a także na promocję i podnoszenie konkurencyjności miasta w celu zapewnienia jego długofalowego rozwoju. Kluczowe założenia w procesie marketingowego zarządzania jednostką osadniczą przedstawiają się następująco¹:

- potrzeby i pragnienia społeczności lokalnej stanowią główne wytyczne dla organów zarządzających,
- zaspokojenie potrzeb i pragnień mieszkańców zależy w dużej mierze od powiązania mieszkańców jednostki z innymi obszarami poprzez przepływ dóbr, środków pieniężnych, siły roboczej, informacji i technologii,
- proces zaspokajania bieżących i przyszłych potrzeb oraz pragnień mieszkańców wymaga racjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami materialnymi i niematerialnymi oraz potencjałem ludzkim,
- zaspokajanie potrzeb i pragnień mieszkańców (zarówno jednostek, jak i grup społecznych) prowadzi do poprawy warunków materialnych, w których funkcjonują, a także przyczynia się do podniesienia ogólnego komfortu psychicznego i rozwoju osobowościowego.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż potrzeby i pragnienia mieszkańców ulegają zmianom, zwłaszcza w tak długiej perspektywie czasowej jak horyzont czasowy przyjmowany na potrzeby dokumentów strategicznych. Wyznaczone w ramach niniejszej Strategii priorytety, cele i kierunki mają na celu optymalizację wykorzystania aktualnie dostępnych zasobów, umożliwienie zdobycia nowych zasobów, a także poprawę skuteczności i jakości działań realizowanych w celu zaspokojenia potrzeb i pragnień społeczności lokalnej.

Jako podstawowe cele strategicznego procesu zarządzania miastem należy wskazać:

- poprawę warunków życia społeczności lokalnej, we wszystkich aspektach jej funkcjonowania, oraz stworzenie możliwości dalszego rozwoju, tak jednostkowego, jak i społecznościowego,

---

¹ Na podstawie „Marketing Terytorialny“, A. Szromnik, Kraków, 2007.

- kształtowanie pozytywnego wizerunku miasta oraz wielopłaszczyznową eksploatację dostępnych zasobów w celu stworzenia przewagi konkurencyjnej, umożliwiającej efektywne współzawodnictwo z jednostkami o charakterze konkurencyjnym (zarówno pod względem lokalizacyjnym, jak i dostępnego potencjału).

2 Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście

Poniżej przedstawiono jedynie podsumowanie najważniejszych informacji dotyczących aktualnej sytuacji na terenie Gminy Miasta Pszów. Szczegółową charakterystykę miasta zawarto w załączniku nr 1 do Strategii.

Położenie miasta

- Gmina Miasto Pszów leży w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie wodzisławskim. Powierzchnia gminy obejmuje obszar 20,42 km².
- Obecnie miasto graniczy:
  - od zachodu z gminą wiejską Lubomia,
  - od południa z gminą miejską Wodzisław Śląski,
  - od wschodu z gminami miejskimi Radlin i Rydułtowy,
  - od północy z gminą Kornowac leżącą w powiecie raciborskim.
- Pszów położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich takich jak:
  - Rybnik (17 km),
  - Wodzisław Śląski (8 km),
  - Racibórz (16 km),
  - Radlin (8 km),
  - Rydułtowy (3 km),
  - Jastrzębie Zdrój (18 km),
  - Żory (30 km).

Historia i zabytki

- Pierwsza wzmianka historyczna na temat miasta pochodzi z 973 r.
- Ważnym elementem w historii Pszowa było uruchomienie w 1844 r. kopalni węgla kamiennego „Anna”.
- Pszów po raz pierwszy otrzymał prawa miejskie w 1954 r. Po okresie kiedy miasto funkcjonowało w granicach Wodzisławia Śląskiego, od 1995 ponownie stanowi samodzielną jednostkę administracyjną.
- Najważniejszym zabytkiem Pszowa jest Bazylika Mniejsza pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wraz z otaczającą kościół matą kalwarią drogi krzyżowej.

Miasto stanowi ważne centrum pielgrzymkowe, które corocznie odwiedzane jest przez ponad 100 tys. pielgrzymów.

Sfera społeczna

- Na przestrzeni ostatnich lat liczba mieszkańców Pszowa kształtuje się na poziomie ok. 14 tys. (14 005 osób wg. stanu na 31 grudnia 2011), przy czym zauważalny jest delikatny trend spadkowy.
- Pszowianie stanowią 8,98% mieszkańców powiatu wodzisławskiego.
- Od 2007 r. w mieście notowany jest dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego (+7 os. wg. stanu na 31 grudnia 2010), zwraca jednak uwagę ujemne saldo migracji (-17 os. wg. stanu na 31 grudnia 2010).
- Zgodnie z danymi GUS na koniec grudnia 2010 r., liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wynosiła 14,7% ogółu mieszkańców, przy 67,9% osób w wieku produkcyjnym i 17,4% w wieku poprodukcyjnym.
- Obserwowane jest postępujące starzenie się społeczeństwa - od roku 2007 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o ok. 6%.
- W styczniu 2012, w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wodzisławiu Śląskim zarejestrowanych było 605 bezrobotnych z Gminy Miasta Pszów (wzrost o 14% w ciągu ostatniego roku). W tym kobiety stanowią ok. 64% ogółu bezrobotnych, co odzwierciedla tendencję obserwowaną na terenie całego powiatu.
- Notowany jest niski wskaźnik przestępczości 14,1 - wyrażony liczbą przestępstw na 1 tys. mieszkańców.

Sfera przestrzenna

- Największy udział własnościowy w udziale pszowskich gruntów posiadają osoby fizyczne (ponad 57%) a następnie Skarb Państwa (ponad 25%),
- Suma powierzchni gruntów zabudowanych na terenie miasta wynosi: 18.6104 ha,
- Na terenie miasta działają następujące placówki edukacyjne:
  - 3 przedszkola, w tym jedno dwuoddziałowe,
  - 3 szkoły podstawowe,
  - 1 gimnazjum,
  - 1 zespół szkół ponadgimnazjalnych.
- Łączna liczba lokali mieszkalnych w mieście, zgodnie ze stanem z grudnia 2011 r.,

wynosi 2013 szt.

- Na terenie miasta występują trzy kategorie dróg:
  - Droga wojewódzka nr 933 - 5,8 km,
  - Drogi powiatowe - 19,6 km,
  - Drogi gminne - 20,2 km.
- Sieć kanalizacji sanitarnej na terenie miasta ma długość ok. 33 km i korzysta z niej ponad 6,5 tys. osób (dane na koniec roku 2011).
- Sieć wodociągowa na terenie Pszowa ma długość ponad 40 km.

Sfera gospodarcza

- Wg. danych na koniec roku 2010, na terenie Pszowa w rejestrze REGON zarejestrowanych było 839 podmiotów gospodarczych (w tym 19 w sektorze publicznym).
- W podziale na sektory własnościowe największą liczbę jednostek w 2010 r. zanotowano wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (705 podmiotów).
- Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Pszowa stanowi ponad 7,8% wszystkich podmiotów zarejestrowanych na terenie powiatu wodzisławskiego.
- Struktura gospodarcza miasta zdominowana jest przez przemysł wydobywczy, jednak w kontekście zakończenia wydobycia w kopalni KWK „Rydułtowy - Anna”, Ruch II, konieczna jest przebudowa gospodarcza miasta.
- Zwraca uwagę niekorzystny poziom wskaźnika przedsiębiorczości wyrażonego ilością podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności - kształtuje się on na poziomie 598 jedn. gosp. co jest wartością niższą niż średnia powiatowa (684 jedn. gosp.) i wojewódzka (974 jedn. gosp.).

3 Analiza SWOT

- [I] - infrastruktura, środowisko oraz kwestie przestrzenno-terytorialne,
- [G] - gospodarka i innowacyjność,
- [S] - zasoby ludzkie, równość szans oraz kwestie społeczne.

Opracowując analizę SWOT wykorzystano materiały przedstawione w części diagnozującej niniejszego opracowania, analizy SWOT ujęte w dokumentach strategicznych Pszowa, a także materiały zebrane podczas spotkań warsztatowo-informacyjnych z partnerami społecznymi, które odbyły się w pierwszym kwartale 2012.

Tabela 1 Analiza SWOT [Źródło: Opracowanie własne]

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • korzystne położenie komunikacyjne [I], • atrakcyjne usytuowanie geograficzne niedaleko granicy z Czechami oraz ośrodków aglomeracyjnych na Śląsku i w Czechach [I], • obecność zwartych kompleksów rolnych o korzystnych warunkach agroekologicznych [I], • obiekty sakralne stanowiące wyróżniki w skali ponadlokalnej (popularne miejsca pielgrzymkowe) [I,G], • dostępność dobrze skomunikowanych terenów inwestycyjnych o zróżnicowanej powierzchni i przeznaczeniu [I,G], • dostępność terenów pod budownictwo mieszkaniowe [I], • kultywowana pamięć historyczna i silnie rozwinięta tożsamość lokalna [S], • bogate dziedzictwo historyczne miasta [S], • aktywny sektor pozarządowy [S], • śląski etos pracy cechujący mieszkańców [S], • dobrze rozwinięta infrastruktura szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego [S], • stosunkowo niska stopa bezrobocia [S], • niski poziom przestępczości na terenie miasta [S]. 	<ul style="list-style-type: none"> • stosunkowo wysoki poziom degradacji środowiska naturalnego spowodowany głównie długoletnią eksploatacją złóż węgla kamiennego oraz sąsiedztwem dużych zakładów przemysłowych (branża górnicza oraz energetyczna) [I], • zanieczyszczenie środowiska glebowego oraz wodnego [I], • negatywne oddziaływanie na środowisko składowisk odpadów górnictwa węgla kamiennego [I], • stosunkowo wysoki stopień zanieczyszczenia powietrza [I], • niska lesistość [I], • szkody górnicze [I], • problem dzikich wysypisk [I], • słabo rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej i deszczowej [I], • brak obiektów sportowo - rekreacyjnych o dużym potencjale [I]. • postępująca degradacja układu drogowego miasta [I], • duże zagęszczenie ruchu kołowego (w tym ruchu tranzytowego) w centrum miasta [I], • niewydolność układu drogowego [I], • brak wyodrębnionego funkcjonalnie centrum

	<p>miasta [I],</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak wyodrębnionego centrum handlowego i społeczno - kulturalnego miasta [I], • niewykorzystane i niezagospodarowane obiekty pokopalniane [I], • niska atrakcyjność przestrzeni publicznej [I], • niedostateczny rozwój bazy gastronomiczno -- hotelowej [I,G], • brak znaczących inwestorów poza branżą górnictwem [G], • zdominowanie potencjału gospodarczego miasta przez przemysł wydobywczy [G], • brak instytucji działających na rzecz wsparcia i rozwoju przedsiębiorczości [G], • niski poziom przedsiębiorczości na terenie miasta [G], • brak przedsiębiorstw działających w sektorze wysokich technologii [G], • niewykorzystanie potencjału dostępnych terenów inwestycyjnych [G], • zbyt niski poziom wykorzystania atutów i potencjału rozwojowego miasta [I,G], • niekorzystne trendy w strukturze wiekowej mieszkańców miasta, przejawiające się wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje jednoznacznie na starzenie się społeczeństwa [S], • ujemne saldo migracji zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej [S].
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój turystyki pielgrzymkowej na terenie miasta, • tereny pogórnice mogące determinować przyszły potencjał rozwojowy miasta (zakładając ich efektywną rewitalizację), • bliskość granicy czeskiej jako szansa dla rozwoju kontaktów handlowych, • dostępność środków unijnych umożliwiającą finansowanie inicjatyw podejmowanych przez jednostki samorządowe a także przedsiębiorstwa prywatne oraz organizacje trzeciego sektora, 	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja największego pracodawcy w mieście - KWK „Rydułtowy - Anna”, • brak pełnej kontroli miasta nad sposobem i tempem zagospodarowania terenów pogórnich będących własnością KWK „Rydułtowy - Anna”, • niekorzystne skutki społeczno-gospodarcze działań restrukturyzacyjnych w przemyśle węglowym, • migracje zarobkowe mieszkańców za granicę lub do miast ościennych, • stereotypowy wizerunek miasta jako ośrodka

<ul style="list-style-type: none"> • rozwój miast sąsiadujących jako dodatkowa szansa na ograniczenie bezrobocia, • dobrze rozwinięta baza szkolnictwa średniego i akademickiego w regionie, • rosnący stopień świadomości edukacyjnej młodzieży, • postępująca zmiana modelu zachowań społecznych (wzrost aktywności na rynku pracy: samozatrudnienie, mobilność pracowników), • rozwój infrastruktury komunikacyjnej w regionie oraz w całym kraju, a także w Czechach (A1, Droga Główna Południowa, rozwój lotnisk).	<p>przemysłu wydobywczego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrost natężenia ruchu kołowego połączony z niewydolnością infrastruktury komunikacyjnej, • skokowy wzrost ruchu tranzytowego z autostrady A1, • niestabilność przepisów prawnych, • brak efektywnie funkcjonującej ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym, • postępująca pauperyzacja i marginalizacja grup społecznych charakteryzujących się niskim stopniem aktywności i zaradności, • zjawisko dziedziczenia biedy oraz rozwój patologii społecznych, • bierność grup społecznych szczególnie zagrożonych negatywnymi procesami społecznymi.
--	---

4 Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Pszowa

Rozwój jednostki miejskiej w aspekcie przestrzenno-gospodarczym oraz, co za tym idzie, w aspekcie społecznym, jest uzależniony od dostępności i stopnia wykorzystania tzw. czynników rozwojowych, odzwierciedlających zasoby miasta. Owe zasoby, reprezentujące potencjał rozwojowy miasta, pozwalają na stopniowe, długofalowe pozytywne zmiany umożliwiające coraz lepsze zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnej oraz coraz bardziej komfortowe i sprawne jej funkcjonowanie. Zgodnie z systematyką wprowadzoną przez prof. Andrzeja Szromnika, podstawowe czynniki rozwojowe miast można podzielić na trzy grupy: ziemię, kapitał i pracę.

- *ziemia* - dla rozwoju miasta niezbędne jest dysponowanie wolnymi terenami, które można wykorzystać jako działki budowlane (budownictwo drogowe, mieszkaniowe, czy przemysłowe) lub tereny komercyjne, usługowe i rekreacyjne.
- *kapitał* - czynnik ten obejmuje szeroki wachlarz środków materialnych i niematerialnych, a także pieniężnych i pozapieniężnych, które w sposób pośredni lub bezpośredni służą zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej. Dostęp do kapitału warunkuje bieżące funkcjonowanie organizmu miejskiego oraz rozwój społeczno-gospodarczy danej jednostki. Jednocześnie, deficyt różnego rodzaju

środków kapitałowych to aktualnie jeden z największych problemów wielu polskich miast.

- *praca* - rozwój miasta jest warunkowany w znacznej mierze jakością czynnika ludzkiego zaangażowanego w jego funkcjonowanie. Od wielkości demograficznej kapitału ludzkiego oraz jego potencjału (kwalifikacje, kompetencje, zdolności intelektualne) zależy aktualny stan oraz przyszły rozwój organizmu miejskiego.

Zrównoważony, wielopłaszczyznowy i długofalowy rozwój miasta jest uzależniony od optymalnego wykorzystania potencjału rozwojowego miasta w zakresie wszystkich trzech czynników. Ze względu na coraz większą konkurencję pomiędzy jednostkami miejskimi, dysponującymi podobnym potencjałem w zakresie wskazanych powyżej czynników, ich atrakcyjność oraz - co za tym idzie - zdolność do przyciągania i akumulacji kapitału oraz zasobów ludzkich jest uzależniona od dostępności, wyeksponowania oraz wykorzystania tzw. potencjału wyróżniającego rozumianego jako zasoby niedostępne bądź posiadane przez inne organizmy miejskie w ograniczonym zakresie.

Dotychczas Pszów był postrzegany głównie jako miasto przemysłowe o strukturze gospodarczej zdominowanej przez przemysł wydobywczy, zarówno w formie zakładu głównego - KWK „Anna”, a następnie KWK „Rydułtowy-Anna”, jak i w postaci przedsiębiorstw branży okotógórnicznej. Zakończenie wydobycia w roku 2012 oraz całkowita likwidacja kopalni w latach 2012 - 2017 pociągają za sobą konieczność całkowitej przebudowy struktury gospodarczej miasta. Zastąpienie największego pracodawcy (zatrudnienie w roku 2012 na poziomie ok. 4000 osób) i stopniowa redukcja zatrudnienia to problemy z którymi miasto będzie musiało się zmierzyć w horyzoncie czasowym Strategii. Osobny problem stanowi konieczność stopniowej zmiany mentalnościowej lokalnej społeczności Pszowa - wieloletnia dominacja kopalni i gwarancja dostępności trwałych, konkurencyjnych pod względem warunków ekonomicznych miejsc pracy przyczyniła się do ograniczenia przedsiębiorczości mieszkańców miasta oraz ich mobilności zarobkowej.

Analizując determinanty atrakcyjności Pszowa, zarówno na podstawie informacji zebranych w części diagnozującej niniejszego opracowania, jak i podczas konsultacji społecznych, jako najważniejsze czynniki, które powinny mieć wpływ na kształtowanie i dynamizację rozwoju miasta w nadchodzących latach, należy wskazać następujące kwestie:

- rola centrum pielgrzymkowego o znaczeniu ponadregionalnym - już obecnie Bazylikę Mniejszą oraz Kalwarię Pszowską (zespół czternastu murowanych kaplic)

odwiedza rocznie nawet do 100 tys. pielgrzymów. Intensyfikacja funkcji turystyczno-pielgrzymkowej miasta wydaje się być naturalnym kierunkiem rozwoju Pszowa w kontekście postępującej marginalizacji funkcji miasta jako ośrodka przemysłu wydobywczego.

- efektywna i spójna koncepcyjnie rewitalizacja dostępnych terenów pogórnich - likwidacja lokalnego zakładu wydobywczego KWK „Rydułtowy - Anna” uwolni do zagospodarowania znaczne zasoby infrastrukturalne, zarówno w postaci budynków kopalni, jak i terenów wykorzystywanych obecnie pod działalność wydobywczą, jak i w formie składowisk odpadów pogórnich. Udostępniona infrastruktura będzie cechowała się znacznym stopniem zróżnicowania pod względem powierzchni, dotychczasowego wykorzystania, formy zabudowy, stopnia uzbrojenia oraz poziomu degradacji. Otwiera to szereg możliwości ich zagospodarowania na cele przemysłowe, czy też sportowo-rekreacyjne lub kulturalne, jednak warunkiem wstępnym będzie stworzenie spójnej koncepcji rewitalizacyjnej, atrakcyjnej pod względem społeczno-gospodarczym oraz infrastrukturalnym. Istotną trudnością, którą miasto będzie musiało przezwyciężyć jest rozbieżność priorytetów na linii Gmina Miasto Pszów - Kompania Węglowa oraz trudności w wypracowaniu wspólnego podejścia do koncepcji przyszłego udostępniania podmiotom zewnętrznym i zagospodarowania terenów wchodzących w skład majątku likwidowanego zakładu.

Dla pełnego wykorzystania wskazanego potencjału wyróżniającego Pszów spośród innych jednostek terytorialnych niezbędna jest poprawa skomunikowania miasta z regionem. Umożliwią to dwie zasadnicze inwestycje drogowe - Droga Główna Południowa (planowane jest zakończenie budowy odcinka obejmującego Pszów w roku 2017) oraz będąca na ukończeniu autostrada A1 (odcinek do granicy z Czechami).

Efektywne wykorzystanie zdefiniowanych determinantów atrakcyjności umożliwi neutralizację czynników problemowych spiętrzonych w wyniku likwidacji kopalni oraz zapewni funkcjonowanie Pszowa jako nowoczesnego ośrodka miejskiego, konkurencyjnego w warunkach rywalizacji rynkowej jednostek sektora samorządowego.

5 Wizja miasta - główne przesłanie rozwojowe

Na podstawie diagnozy sytuacji rozwojowej miasta sformułowano wizję miasta w roku 2020, uwzględniającą poszczególne płaszczyzny rozwoju. Pszów w roku 2020 to:

- miasto zrównoważonego ekorozwoju, spójne pod względem przestrzennym, społecznym oraz gospodarczym,
- miasto o stabilnej, zdywersyfikowanej strukturze gospodarczej z atrakcyjną ofertą dla przedsiębiorców,
- centrum turystyki pielgrzymkowej rozpoznawalne w skali kraju,
- miasto estetyczne, posiadające atrakcyjnie zagospodarowaną przestrzeń publiczną,
- miasto przyjazne dla mieszkańców, a także atrakcyjne miejsce osiedlenia,
- miasto korzystające z potencjału swoich mieszkańców, ale również umożliwiające efektywny rozwój osobowościowy i podnoszenie kwalifikacji,
- miasto o zrównoważonej strukturze społecznej i skutecznie eliminowanych zjawiskach marginalizacji i wykluczenia,
- miasto dobrze skomunikowane ze światem, sprawnie kooperujące w ramach wewnętrznych i zewnętrznych sieci współpracy.

Horyzont czasowy 2011 - 2020, objęty założeniami niniejszej Strategii, to okres kiedy działania w obrębie wskazanych płaszczyzn rozwoju skierowane będą na realizację Misji miasta, ujętej w formie zwięzłego przesłania rozwojowego:

Misja: Pszów 2020 - miasto dobrych perspektyw

6 Cele i kierunki rozwoju miasta

Pomiędzy zakładanym, pożądanym scenariuszem strategicznym, uwzględniającym realizację sformułowanej Misji, a procesami zachodzącymi aktualnie na terenie miasta istnieje szereg zasadniczych niespójności, które składają się na tzw. lukę strategiczną, co obrazuje Rysunek 2. Od tego, w jakim stopniu wyznaczone cele i kierunki będą realizowane poprzez konkretne działania zależy, czy w określonym horyzoncie czasowym miastu uda się zrealizować przyjęte założenia rozwojowe.

Rysunek 2 Scenariusz strategiczny [Źródło: Opracowanie własne]

Cel strategiczny, który umożliwi realizację zakładanego scenariusza rozwojowego, zdefiniowano następująco:

CS: Dywersyfikacja i stabilizacja gospodarcza miasta oraz pełne wykorzystanie potencjału rozwojowego Pszowa w kontekście dynamicznych zmian społeczno-gospodarczych.

Zdefiniowany powyżej Cel Strategiczny obejmuje sześć Priorytetów Operacyjnych, którym z kolei odpowiadają poszczególne Kierunki Działania. Te ostatnie będą realizowane poprzez konkretne projekty - działania o charakterze inwestycyjnym, szkoleniowym, informacyjno-promocyjnym, a także marketingowym. Poszczególne Priorytety Operacyjne

nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają one charakter komplementarny i jedynie ich zintegrowana realizacja umożliwi osiągnięcie wyznaczonego Celu Strategicznego.

PO-I) Wykorzystanie potencjału turystyczno-pielgrzymkowego, rekreacyjnego i kulturalnego miasta

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-I zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

K1.1 - działania skierowane na zachowanie dziedzictwa historycznego i sakralnego miasta,

K1.2 - rozwój lokalnej infrastruktury turystyczno-pielgrzymkowej i sportowo-rekreacyjnej,

K1.3 - tworzenie i rozwój infrastruktury zaplecza turystyczno-pielgrzymkowego,

K1.4 - podwyższanie roli lokalnego rynku usług turystyczno-kulturalnych (ze szczególnym uwzględnieniem turystyki pielgrzymkowej i sakralnej) w strukturze gospodarczej miasta,

K1.5 - działania związane z promocją dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz promocją turystyki pielgrzymkowej miasta.

PO-II) Aktywizacja ekonomiczna miasta i neutralizacja negatywnych efektów restrukturyzacji w górnictwie dzięki podniesieniu konkurencyjności i trwałej reorganizacji struktury gospodarczej

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-II zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

K2.1 - wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej miasta poprzez rozwój infrastruktury wspierającej rozwój gospodarczy,

K2.2 - tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MSP),

K2.3 - rozwój lokalnych Instytucji Otoczenia Biznesu,

K2.4 - wielopłaszczyznowa promocja inwestycyjna i gospodarcza miasta,

K2.5 - kształtowanie systemu edukacyjnego dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy,

K2.6 - dywersyfikacja branżowa lokalnej struktury przedsiębiorstw.

PO-III) Kompleksowa rewitalizacja lokalnych terenów przemysłowych

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-III zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

- K3.1 - tworzenie spójnej koncepcji rewitalizacji dostępnych terenów pogórnich,
- K3.2 - prowadzenie efektywnego dialogu interesariuszy procesu rewitalizacyjnego (miasto, kopalnia, mieszkańcy, inwestorzy),
- K3.3 - efektywna promocja lokalnych terenów przemysłowych,
- K3.4 - skoordynowana realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

PO-IV) Poprawa jakości i konkurencyjności przestrzeni miejskiej

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-IV zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

- K4.1 - odnowa urbanistyczna obszarów miejskich i uatrakcyjnienie przestrzeni publicznej,
- K4.3 - modernizacja miejskich zasobów mieszkaniowych,
- K4.4 - tworzenie warunków sprzyjających warunków dla rozwoju lokalnego budownictwa mieszkaniowego,
- K4.5 - rozwój oraz modernizacja infrastruktury technicznej miasta,
- K4.6 - rozbudowa i optymalizacja układu komunikacyjnego miasta,
- K4.7 - ochrona i przeciwdziałanie degradacji środowiska naturalnego,
- K4.8 - realizacja przedsięwzięć sprzyjających poprawie efektywności energetycznej.

PO-V) Aktywizacja mieszkańców oraz przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-V zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

- K5.1 - aktywna polityka społeczna w celu neutralizacji zjawisk wykluczenia marginalizacji i bierności,
- K5.2 - walka z bezrobociem oraz negatywnymi skutkami restrukturyzacji w górnictwie poprzez działania skierowane na podnoszenie kwalifikacji, aktywizację zawodową i rozwój osobowościowy mieszkańców,
- K5.3 - przeciwdziałanie migracji mieszkańców poprzez wzmacnianie identyfikacji mieszkańców z miastem oraz kształtowanie tożsamości lokalnej,

K5.4 - aktywizacja kulturalno-społeczna mieszkańców oraz propagowanie aktywnego stylu życia,

K5.5 - działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego,

K5.6 - wsparcie aktywności trzeciego sektora (NGOs) oraz lokalnych instytucji kultury i organizacji sportowych.

PO-VI) Poprawa efektywności zarządzania miastem

W ramach Priorytetu Operacyjnego PO-VI zostały wyodrębnione następujące *Kierunki działania*:

K6.1 - usprawnienie komunikacji wewnętrznej wspierającej efektywną współpracę międzysektorową (samorząd, przedsiębiorcy, NGOs oraz liderów i środowisk lokalnych),

K6.2 - rozwijanie kompetencji personelu oraz podnoszenie sprawności funkcjonowania Urzędu Miasta oraz instytucji miejskich,

K6.3 - inicjowanie działań i projektów lokalnych i ponadlokalnych (realizowanych w kooperacji z sąsiednimi gminami),

K6.4 - budowa pozytywnego wizerunku miasta w otoczeniu.

7 Komplementarność Strategii z politykami sektorowymi miasta

Strategia Rozwoju Miasta to dokument nadrzędny jeżeli chodzi o programowanie, kreowanie i zarządzanie rozwojem strategicznym jednostki miejskiej. Wieloletnia Prognoza Finansowa (WPF) posiada status dokumentu równoważnego w stosunku do Strategii Rozwoju, porządkującego aspekty finansowo-organizacyjne związane z wdrażaniem założeń strategicznych wynikających ze Strategii. Niemniej jednak, oprócz Strategii oraz WPF, istnieje szereg dokumentów programowych niższego szczebla, porządkujących rozwój i bieżące funkcjonowanie poszczególnych obszarów działania organizmu miejskiego. Podkreślić należy, iż, aby zachować spójność oraz efektywność polityki rozwojowej miasta, wszystkie strategie sektorowe muszą być zgodne z założeniami Strategii Rozwoju i można je traktować jako instrumenty podnoszące skuteczność wdrażania ogólnej strategii rozwoju.

W tabeli 14 zestawiono polityki strategiczne i sektorowe programy rozwoju sprzyjające osiągnięciu przyjętych celów rozwoju miasta wraz z podaniem informacji o realizowanych przez nie celach zawartych w Strategii oraz sferze funkcjonowania miasta, do której się odnoszą. Przygotowanie i realizacja większości z tych programów wynika z obligacji ustawowych, pozostałe mają charakter fakultatywny.

Tabela 2 Polityki strategiczne i dziedzinowe programy rozwoju obowiązujące na terenie Pszowa

Lp.	Nazwa	Sfera polityki rozwoju	Realizowane cele Strategii Rozwoju
1.	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Pszów na lata 2010 - 2015 - aktualizacja	Przestrzenna, gospodarcza, społeczna	PO I, PO II, PO III, PO IV, PO V
2.	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Miasta Pszów	Przestrzenna	PO I, PO III, PO IV
3.	Program Ochrony Środowiska - aktualizacja	Przestrzenna	PO IV
4.	Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Pszów - aktualizacja	Przestrzenna	PO IV
5.	Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Pszów na lata 2007-2015	Spółeczna	PO V

6.	Program Profilaktyki i Promocji Zdrowia dla Gminy Miasta Pszów na lata 2012 - 2016	Społeczna	PO V
7.	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Pszów na lata 2011-2015	Społeczna	PO V
8.	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii (aktualizacja w trybie rocznym)	Społeczna	PO V
9.	Program Współpracy Miasta Pszów z Organizacjami Pozarządowymi na 2012 rok (aktualizacja w trybie rocznym)	Społeczna	PO V

Źródło: Urząd Miasta Pszów

Należy podkreślić, iż niniejsza Strategia jest w pełni zgodna z kluczowymi dokumentami strategicznymi, zarówno na poziomie krajowym, regionalnym, jak i lokalnym. Dzięki temu, iż działania podejmowane lub planowane przez władze samorządowe Pszowa mają charakter długofalowy i skoordynowany, możliwe jest zachowanie ich spójności z kluczowymi długookresowymi dokumentami planistycznymi, tworzonymi zarówno przez administrację rządową, jak i samorządową w kontekście prowadzenia polityki intra- i inter-regionalnej.

8 Planowane projekty strategiczne

Poszczególne składowe *Celu strategicznego*, a więc *Priorytety Operacyjne* i *Kierunki działania*, będą wdrażane poprzez realizację konkretnych projektów - działań o charakterze inwestycyjnym, szkoleniowym, informacyjno-promocyjnym oraz marketingowym. Projekty włączone do Strategii mają charakter indykatywny. Należy przez to rozumieć, iż dopuszczalne są modyfikacje dotyczące ich zakresu, wartości czy terminu, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od bieżących możliwości finansowych instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Ponadto, zapisy Strategii uwzględniają jedynie projekty uznane za strategiczne dla miasta, dysponujące największym potencjałem i generujące największą wartość dodaną.

Część zadań przewidzianych do realizacji zostanie sfinansowana przez gminę w całości ze środków budżetowych, przewidziano również finansowanie inwestycji ze środków prywatnych. Terminowa realizacja grupy projektów jest też uzależniona od pozyskania finansowania z Funduszy Strukturalnych bądź w ramach Partnerstwa Publiczno-Prywatnego lub Partnerstwa Publiczno-Publicznego.

Tabela 3 Projekty strategiczne przedstawia projekty strategiczne, które planowane są do realizacji w najbliższych latach.

Tabela 3 Projekty strategiczne

Lp.	Nazwa zadania	Priorytet operacyjny	Główny kierunek działania	Komplementarne kierunki działania
1.	Zagospodarowanie hałdy Wrzosi - Osadniki Mułowe na cele sportowo-rekreacyjne	PO-III	K3.4	K1.2, K2.2, K2.6, K3.3, K5.4
2.	Kompleksowa rewitalizacja centrum miasta	PO-IV	K4.1	K1.4, K2.2, K2.6
3.	Budowa zakładu termicznej utylizacji odpadów	PO-II	K2.6	K2.2, K3.4
4.	Optymalizacja sieci drogowej na terenie Pszowa	PO-IV	K4.6	K2.1, K2.2

5.	Budowa Drogi Głównej Południowej ²	PO-IV	K4.6	K2.1, K2.2
6.	Budowa sali gimnastycznej przy Gimnazjum	PO-I	K1.2	K5.4
7.	Budowa infrastruktury dla obsługi ruchu pielgrzymkowego na terenie miasta	PO-I	K1.2	K1.3, K1.4, K1.5
8.	Budowa boiska przy Szkole Podstawowej nr 2	PO-I	K1.2	K5.4
9.	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta	PO-IV	K4.5	K4.7

Źródło: Urząd Miasta Pszów

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż realizacja części zadań inwestycyjnych o znaczeniu kluczowym dla Pszowa nie leży bezpośrednio w kompetencjach Urzędu Miasta Pszów lub jednostek mu podległych. Chodzi tu przede wszystkim o budowę Drogi Głównej Południowej (podmiot realizujący to Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach), rozwój infrastruktury pielgrzymkowej (główny inicjator oraz inwestor to Rzymskokatolicka Parafia pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny, oraz inwestycje dotyczące zagospodarowania terenów pogórnich (podmioty realizujące nie zostały jeszcze określone). Niemniej jednak, zostały one uwzględnione w niniejszej Strategii ze względu na ich niepodważalny wpływ na rozwój Pszowa w nadchodzących latach.

---

² Inwestycja o charakterze priorytetowym dla Gminy Miasta Pszów, jednak jej bezpośrednia realizacja pozostaje poza kompetencjami władz miasta.

9 Potencjalne źródła finansowania

Działania określone w niniejszym dokumencie w większości przypadków wymagają dodatkowych nakładów finansowych na ich realizację. Poniżej zaprezentowano dostępne źródła finansowania oraz zakres jaki obejmują. Należy pamiętać, iż od roku 2014 Polska korzystać będzie z kolejnego budżetu unijnego, zmianie ulegnie więc struktura oraz rodzaje dostępnych instrumentów finansowych w obrębie Funduszy Strukturalnych.

9.1 Środki własne

Samorząd może realizować inwestycje będące w jego kompetencjach z wykorzystaniem środków pochodzących z dochodów własnych - jest to najpopularniejsza metoda finansowania inwestycji, jednakże ograniczająca ich skalę i zakres do limitu wydatków uchwalonych na daną inwestycję w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Wsparciem środków własnych mogą być środki z kredytu banków komercyjnych lub środki pozyskane w ramach emisji papierów wartościowych, np. obligacji komunalnych.

9.2 Bankowe i pozabankowe instrumenty finansowe

Kredyty, pożyczki bankowe itp. o charakterze krótko i długoterminowym. Standardowe kredyty bankowe należą do stosunkowo kosztownych dlatego często wykorzystywane są kredyty i pożyczki o charakterze preferencyjnym - nisko oprocentowane bądź z możliwością częściowego umorzenia. Do najczęściej wykorzystywanych źródeł współfinansowania inwestycji związanych z poprawą efektywności energetycznej należą środki w dyspozycji Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zarówno WFOŚiGW jak i NFOŚiGW dysponują w swojej ofercie:

- Preferencyjnymi, częściowo umarzalnymi, pożyczkami na termomodernizację, wymiany źródła ciepła, montaż instalacji OZE
- Dotacjami na przygotowanie programów efektywności energetycznej
- Dotacjami na działania z zakresu edukacji ekologicznej, w tym dot. efektywności energetycznej

9.3 Fundusze strukturalne

Fundusze strukturalne są instrumentami Polityki Strukturalnej Unii Europejskiej. Ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE. W ten sposób wpływa się na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Polityka Strukturalna i Fundusze mają pomóc władzom centralnym i regionalnym słabiej rozwiniętych regionów w rozwiązaniu ich najważniejszych problemów gospodarczych. Poniżej zamieszczono jedynie skrótową charakterystykę programów finansowych dostępnych w latach 2007 - 2013, gdyż od roku 2014 obowiązywała będzie nowa perspektywa finansowa i modyfikacjom ulegnie system wdrażania oraz warunki udzielania wsparcia. W okresie programowania 2007 - 2013 dostępne są następujące instrumenty finansowe:

- *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ) - współfinansowany z EFRR i FS,*
- *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG) - współfinansowany z EFRR ,*
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki - współfinansowany z EFS,*
- *Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego - finansowany z EFRR,*
- *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,*
Inicjatywy Wspólnotowe.

Każde województwo posiada własny Regionalny Program Operacyjny, który wynika m.in. ze strategii rozwoju danego obszaru. Na Śląsku funkcjonuje Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, stanowiący najistotniejszy instrument polityki regionalnej, spajający większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i prywatne w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Programy i inicjatywy wspólnotowe stanowią jeden z instrumentów wspólnej polityki państw członkowskich Unii Europejskiej. Uruchomione zostały aby rozwijać współpracę międzynarodową i jako takie mają za zadanie wspierać integrację krajów europejskich, w tym nie tylko członków Unii Europejskiej, poprzez realizację wieloletnich projektów przez międzynarodowe konsorcja i organizacje zatwierdzone przez Komisję Europejską. Poniżej dokonano charakterystyki najistotniejszych instrumentów w obszarze inicjatyw wspólnotowych:

- JASPERS - do wsparcia kwalifikują się projekty duże, których całkowita szacunkowa wartość wynosi co najmniej 25 mln euro w sektorze środowiska oraz 50 mln w pozostałych sektorach. Przedmiotem wsparcia jest pomoc doradcza, która ma na celu przygotowanie projektów do realizacji, w tym m.in. weryfikacja przygotowanej dokumentacji oraz analiza wybranych problemów.
- JESSICA - celem tego wspólnego przedsięwzięcia Komisji Europejskiej, Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Banku Rozwoju Rady Europy jest wspieranie inwestycji służących zapewnieniu zrównoważonego rozwoju w miastach. Inicjatywa JESSICA przewiduje stworzenie specjalnych funduszy rozwoju miast lub funduszy powierniczych, zasilonych środkami strukturalnymi, których zadaniem będzie wspieranie, przy pomocy instrumentów finansowych, projektów realizowanych w ramach zintegrowanych planów rozwoju miejskiego. Inicjatywa ta odpowiada na potrzeby rozwojowe obszarów miejskich, mających kluczowe znaczenie dla pobudzania wzrostu w skali lokalnej, regionalnej oraz krajowej. Dzięki tej inicjatywie beneficjenci będą mieli dostęp do dogodnych instrumentów finansowych, takich jak: korzystne kredyty, środki kapitałowe lub gwarancje często konieczne do realizacji projektów, ale nie będą mieli możliwości pozyskania dotacji.
- JEREMIE - ta inicjatywa ma na celu poprawę wykorzystania oraz zwiększenie efektywności środków przeznaczanych na wsparcie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w ramach funduszy strukturalnych. Pozwala ona na skorzystanie z wiedzy i doświadczenia Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego przy opracowywaniu programów operacyjnych w zakresie wsparcia MSP za pomocą odnawialnych instrumentów inżynierii finansowej, a następnie wdrażanie uzgodnionych instrumentów w ramach inicjatywy.

9.4 Umowy z podmiotami ESCO

ESCO (Energy Service Company) to firmy działające w sektorze inwestycji energooszczędnych, które finansują inwestycje w celu udziału w oszczędnościach w kolejnych latach, które z kolei stanowią wynagrodzenie za zaangażowany kapitał i ryzyko. Umowa precyzyjnie określa zakres inwestycji na majątku gminy, parametry obiektu po modernizacji, prognozowane zużycie ciepła, energii elektrycznej dla obiektu oraz udział podmiotu ESCO w przyszłych oszczędnościach jak i sposób ich kalkulacji

(wyznaczenie okresu referencyjnego, inflacja, anomalie pogodowe). Najistotniejszym elementem umów jest związanie obu stron wynikiem inwestycji, gdy korzyścią dla partnerów jest każda złotówka oszczędności wygenerowana przez inwestycję, a tym samym każda wada w technologii czy wykonaniu uderza w zyski podmiotu ESCO. W przypadku klasycznej inwestycji ze środków własnych inwestor ma jedynie gwarancję wykonawcy na roboty budowlane, technologie, ale nie gwarancję osiągnięcia efektów w postaci niskiego zużycia paliw i niskich kosztów utrzymania. Umowy tego typu mogą spełniać warunki PPP (gdy podmiot ESCO zarządza obiektem) i są wtedy realizowane na podstawie ustawy o PPP.

9.4.1 Partnerstwo publiczno-prywatne

Ustawa z 28.07.2005 nazywa partnerstwem publiczno-prywatnym współpracę podmiotu publicznego i partnera prywatnego, opartą na umowie o partnerstwie publiczno-prywatnym, służącą realizacji zadania publicznego na zasadach przyjętych w ustawie. Zgodnie z zapisami ustawy, partnerstwo publiczno-prywatne może stanowić sposób realizacji przedsięwzięcia tylko wtedy, gdy ze współpracy z sektorem prywatnym wynikają korzyści dla interesu publicznego, przeważające w stosunku do korzyści wynikających z innych sposobów realizacji tego przedsięwzięcia przez podmiot publiczny tj. samodzielnej jego realizacji lub realizacji w inny sposób niż określony w ustawie.

Prosty i efektywny model współdziałania mających wspólny cel partnerów jest od lat stosowany na całym świecie, jednakże w Polsce nadal nie znalazł uznania głównie ze względu na nieprzejrzystość procesu nawiązywania współpracy, ryzyko prawne (nieznajomość prawa, brak jednej spójnej interpretacji) oraz ryzyko polityczne związane z trybem doboru partnera, który zakłada negocjacje i wspólne wypracowanie zasad współpracy, a co zawsze może być podważane przez opozycję jako stanowisko zbyt miękkie czy wręcz niekorzystne dla samorządu.

PPP umożliwia realizację celów publicznych za pomocą inwestycji sektora prywatnego, który w zależności od wybranego modelu współpracy przynajmniej częściowo pokrywa koszty budowy infrastruktury, a później czerpie z niej korzyści, ponosząc też ryzyko rynkowe (popyt). W przypadku realizacji działań określonych w założeniach do planu, bądź w planie zaopatrzenia [...] PPP sprawdza się, gdy samorząd planuje budowę obiektów, które świadczą usługi publiczne - basenów, szkół, parkingów, budownictwa komunalnego - w każdym z przypadków oprócz uzyskania określonej usługi (mieszkania komunalne, możliwość prowadzenia zajęć, powierzchnia parkingowa, usługi rekreacyjno-sportowe) JST

po umówionym okresie przejmie na własność dany obiekt, a tym samym jest żywotnie zainteresowana jego parametrami, w tym efektywnością energetyczną (ergo kosztami eksploatacji i wartością obiektu). Tym samym określenie na etapie wyboru partnera wyższych parametrów w zakresie energooszczędności jest korzystne dla podmiotu publicznego, a w przypadku rozwiązań efektywnych finansowo, także dla podmiotu prywatnego.

10 Wdrażanie Strategii

10.1 Polityka promocji i komunikacji

Efektywna realizacja Strategii wymaga wdrażania w układzie wielopodmiotowym, co umożliwi wykorzystanie lokalnych zasobów ludzkich oraz instytucjonalnych. Realizacja większości projektów strategicznych lub też ich późniejsze funkcjonowanie wymagają uczestnictwa mieszkańców i innych podmiotów lokalnych. Udział lokalnej społeczności i sektora biznesu przejawia się między innymi w aspektach związanych z identyfikacją, wyborem i zarządzaniem szczegółowymi rozwiązaniami. Podejście partycypacyjne w procesie zarządzania strategicznego zakłada aktywne uczestnictwo środowisk lokalnych, przedsiębiorstw, instytucji, grup nieformalnych, organizacji pozarządowych, jak również podmiotów zewnętrznych (instytucje regionalne, krajowe, międzynarodowe). Podstawowa korzyść podejścia partycypacyjnego wiąże się ze skutecznym dopasowaniem realizowanych projektów do potrzeb społeczności lokalnych oraz zapewnia niezbędne ich zaangażowanie w proces wdrażania założeń Strategii.

Aktywne zaangażowanie szerokiego grona partnerów społecznych w procesie wdrażania Strategii jest niezmiernie istotne, gdyż rezygnacja z podejścia partycypacyjnego często przejawia się brakiem podmiotowości procesu zarządzania strategicznego, niezrozumieniem jego celów, niedostrzeganiem korzyści, narzucaniem rozwiązań, czy wreszcie brakiem rozpoznania rzeczywistych potrzeb mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych grup interesariuszy. Należy podkreślić, iż jedynie otwarta współpraca, której integralny element stanowiła będzie płynna komunikacja wszystkich stron zaangażowanych w rozwój Miasta, może zapewnić skuteczne wdrażanie założeń niniejszej Strategii.

Dla efektywnego procesu wdrażania Strategii bardzo istotna jest ścisła współpraca wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację poszczególnych projektów (działań inwestycyjnych, szkoleniowych, promocyjnych itp.), tj. wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta, wspólnot mieszkaniowych, podmiotów gospodarczych i organizacji społecznych, a także mieszkańców miasta. Prawidłowo realizowana w ramach Strategii polityka promocyjno-informacyjna powinna zapewnić:

- wyjaśnienie mieszkańcom lub innym grupom interesariuszy korzyści płynących z wdrażania poszczególnych projektów,

- dostęp partnerów do informacji na temat celów i problemów związanych z wdrażaniem Strategii,
- zachęcenie partnerów Strategii do wyrażania własnych opinii,
- skłonienie Partnerów do przedstawiania własnych projektów, mogących przyczynić się do osiągnięcia założonych celów.

W związku z tym, konieczne jest systematyczne przekazywanie informacji na temat podejmowanych działań i osiągniętych rezultatów. Podstawowe obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz miasta ze społecznością lokalną to:

- informacja o postępach we wdrażaniu Strategii - mieszkańcy będą mieli możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie Strategii bezpośrednio w Urzędzie lub poprzez stronę internetową Urzędu, na której zamieszczane będą na bieżąco najbardziej aktualne informacje związane z wdrażaniem Strategii,
- podjęcie współpracy z mediami lokalnymi - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku.

Efektywna realizacja Strategii wymaga wdrażania w układzie wielopodmiotowym, co umożliwi wykorzystanie lokalnych zasobów ludzkich oraz instytucjonalnych. Ponadto, wdrażanie Strategii w formule aktywnej partycypacji wszystkich środowisk wynika ze zdeterminowania treści Strategii przez oczekiwania wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy. Realizacja większości projektów strategicznych lub też ich późniejsze funkcjonowanie wymagają uczestnictwa mieszkańców i innych podmiotów lokalnych.

W ramach procesu komunikacji, integralnie związanego z wdrażaniem Strategii, można wyróżnić dwa zasadnicze nurty:

- nurt projektowy polegający na przygotowywaniu i wdrażaniu projektów zgodnych z przyjętymi celami rozwojowymi,
- nurt organizacyjny zorientowany na tworzenie sprzyjających warunków do definiowania nowych projektów oraz płynnego wdrażania projektów przyjętych do realizacji.

10.2 Wdrażanie założeń strategicznych

Ze względu na swój długookresowy charakter, wdrażanie założeń Strategii będzie procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia i monitorowania pojawiających się zmian prawnych, gospodarczych i społecznych. Wdrażaniu założeń Strategii towarzyszyć będzie ich ciągła ewaluacja, prowadzona w oparciu o pozyskiwane informacje dotyczące rozwoju miasta, skutkach oraz publicznym odbiorze podejmowanych działań.

Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie Strategii rozwoju będzie Urząd Miasta Pszów. Do jego najważniejszych zadań w zakresie wdrażania Strategii należeć będzie:

- przyjmowanie i weryfikacja wniosków od podmiotów zgłaszających projekty stanowiące element realizacji założeń strategicznych oraz planowanie kolejnych projektów,
- monitorowanie realizacji projektów pod kątem ich zgodności z założeniami i celami określonymi w Strategii,
- weryfikacja założeń Strategii i jej ewentualna aktualizacja na podstawie gromadzonych materiałów, dokumentów i oceny przeprowadzonych działań,
- prowadzenie działań informacyjnych, konsultacji społecznych i publikacja informacji na temat realizacji założeń zdefiniowanych w Strategii.

Za realizację poszczególnych projektów odpowiedzialni będą właściwi beneficjenci. W przypadku projektów realizowanych przez Urząd Miasta Pszów oraz jednostki organizacyjne gminy, przygotowanie i wdrożenie projektu spoczywać będzie na pracownikach właściwych referatów Urzędu Miasta lub kierownikach właściwych jednostek. Ponadto, w kompetencjach wyznaczonego przez Burmistrza referatu leżeć będzie gromadzenie sprawozdań z realizacji poszczególnych przedsięwzięć. Referat będzie przekazywał Burmistrzowi Miasta zbiorcze sprawozdanie z realizacji Strategii wraz z ewentualnym wnioskiem o konieczności aktualizacji dokumentu. Na podstawie otrzymywanych danych, Burmistrz Miasta będzie przedstawiał Radzie Miasta informację o stopniu realizacji Strategii Rozwoju Miasta. W przypadku konieczności dokonania aktualizacji dokumentu, Burmistrz powoła zespół zadaniowy ds. aktualizacji Strategii.

10.3 Monitoring i aktualizacja

Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów stanowi dokument otwarty, który poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie w razie potrzeby aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań. Analiza, ocena i aktualizacja Strategii odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami społecznymi. Do monitorowania, oceny stopnia realizacji Strategii i jej aktualizacji służyć będzie system współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi założenia strategiczne oraz analiza osiąganych wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływania.

Komórką odpowiedzialną za prowadzenie stałego monitoringu będzie wskazany przez Burmistrza Referat Urzędu Miasta, którego zadaniem będzie pozyskiwanie niezbędnych danych umożliwiających monitoring Strategii, a następnie ich przetwarzanie i przygotowywanie sprawozdania o stanie realizacji Strategii. W cyklu dwuletnim zwoływane będzie spotkanie robocze, podczas którego weryfikowane i analizowane będą wszystkie aspekty związane z wdrażaniem Strategii, w szczególności zaś:

- osiągalność zakładanych wskaźników,
- wpływ realizacji poszczególnych przedsięwzięć na przyjęte cele i priorytety,
- harmonogram terminowo-finansowy realizowanych przedsięwzięć.

Ewaluacja stopnia realizacji założeń Strategii prowadzona będzie w oparciu o zdefiniowane poniżej wskaźniki produktu oraz rezultatu.

W przypadku znacznej dysproporcji pomiędzy założeniami Strategii a realnymi efektami jego realizacji, powołany zostanie Zespół Zadaniowy, którego rolą będzie podjęcie kroków zmierzających do neutralizacji zaistniałego stanu rzeczy. Jeżeli zaistnieje konieczność aktualizacji dokumentu, Burmistrz zwołuje Zespół Zadaniowy ds. aktualizacji Strategii oraz organizuje konsultacje społeczne z partnerami zaangażowanymi w realizację Strategii. Następnie, propozycja aktualizacji Strategii poddawana jest pod obrady Rady Miasta w celu dokonania zmian właściwą uchwałą.

10.4 Wskaźniki

Monitorowanie postępu we wdrażaniu Strategii będzie możliwe dzięki wykorzystaniu zdefiniowanych poniżej wskaźników produktu oraz rezultatu. Formułując wskaźniki przyjęto założenie, iż stan bazowy dla realizacji każdego z nich zostaje ustalony na

poziomie zerowym („0,00”), zaś postęp będzie mierzony w cyklach dwuletnich, począwszy od roku w którym Rada Miejska w Pszowie przyjęła Strategię do realizacji. Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż podstawą monitorowania niektórych wskaźników będą informacje pozyskane od podmiotów zewnętrznych odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań o charakterze inwestycyjnym oraz pozainwestycyjnym, gdyż nie wszystkie przedsięwzięcia wpływające na realizację założeń niniejszej *Strategii* pozostają w gestii Urzędu Gminy Miasta Pszów lub jednostek organizacyjnych gminy.

10.4.1 Wskaźniki produktu

- liczba zmodernizowanych budynków mieszkalnych (szt.),
- liczba zmodernizowanych mieszkań socjalnych i komunalnych (szt.),
- liczba zrewaloryzowanych obiektów i terenów przemysłowych (szt.),
- liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (szt.),
- liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalno-oświatowej (szt.),
- liczba nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystyczno-pielgrzymkowej (szt.),
- liczba odrestaurowanych obiektów historycznych i zabytkowych (szt.),
- długość wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych chodników (km),
- długość wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych ulic (km),
- długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km)
- długość zmodernizowanej sieci ciepłowniczej (km),
- powierzchnia terenu poddanego rewitalizacji (m²),
- liczba powstałych instytucji otoczenia biznesu (szt.),
- liczba organizowanych imprez i zajęć kulturalno-oświatowych o zasięgu ponadlokalnym (szt.),
- liczba organizowanych imprez i zajęć sportowo-rekreacyjnych o zasięgu ponadlokalnym (szt.),
- liczba zorganizowanych szkoleń dla osób bezrobotnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (szt.).

10.4.2 Wskaźniki rezultatu

- liczba osób zamieszkujących zmodernizowane budynki (os.),

- liczba osób zamieszkała w zmodernizowanych mieszkaniach socjalnych i komunalnych (os.),
- nowopowstała powierzchnia usługowa (handlowa i gospodarcza) (m²),
- nowopowstała powierzchnia przeznaczona na cele społeczne, kulturalne i turystyczne (m²),
- liczba osób korzystających z nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (tys. osób),
- liczba osób korzystających z nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalno-oświatowej (tys. osób),
- liczba osób korzystających z nowopowstałych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystyczno-pielgrzymkowej (tys. osób),
- liczba osób odwiedzająca odrestaurowane obiekty historyczne i zabytkowe (tys. osób),
- liczba nowych miejsc noclegowych (szt.),
- obniżenie stopy bezrobocia (%),
- liczba nowopowstałych małych i średnich przedsiębiorstw (szt.),
- liczba pozyskanych przez Miasto inwestorów (szt.),
- liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem (szt.),
- liczba nowych miejsc parkingowych (szt.),
- powiększenie obszaru terenów zielonych (m²),
- długość utworzonych lub zmodernizowanych ścieżek rowerowych i spacerowych (km),
- powierzchnia uzbrojonego terenu przeznaczonego na prowadzenie działalności gospodarczej (m²),
- liczba budynków korzystających ze zmodernizowanej sieci ciepłowniczej (szt.),
- liczba osób uczestniczących w imprezach i zajęciach kulturalno-oświatowych o zasięgu ponadlokalnym (tys. osób),
- liczba osób uczestniczących w imprezach i zajęciach sportowo-rekreacyjnych o zasięgu ponadlokalnym (tys. osób),
- liczba osób objętych szkoleniami (os.).

10.4.3 Wskaźniki oddziaływania

- zmniejszenie poziomu bezrobocia,
- poprawa jakości warunków mieszkaniowych,
- podniesienie estetycznego wizerunku miasta,

- uporządkowanie ładu przestrzennego miasta,
- ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i wykluczenia,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miasta,
- wzrost liczby turystów odwiedzających miasto,
- podniesienie wskaźnika przedsiębiorczości,
- redukcja niskiej emisji,
- uatrakcyjnienie oferty sportowo-rekreacyjnej na obszarze miasta,
- uatrakcyjnienie oferty kulturalno-edukacyjnej na obszarze miasta,
- promocja zdrowego i aktywnego stylu życia,
- zmniejszenie sfery ubóstwa,
- wzrost znaczenia i podniesienie aktywności trzeciego sektora w mieście,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa,
- wzrost liczby osób z dostępem do Internetu,
- podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców miasta,
- poprawa stanu infrastruktury technicznej w mieście.

11 Spis ilustracji

Rysunek 1 - Proces zarządzania strategicznego w gminie.....	3
Rysunek 2 Scenariusz strategiczny	17

12 Spis tabel

Tabela 1 Analiza SWOT	11
Tabela 2 Polityki strategiczne i dziedzinowe programy rozwoju obowiązujące na terenie Pszowa.....	21
Tabela 3 Projekty strategiczne	23

13 Załączniki

- Załącznik Nr 1 - charakterystyka obecnej sytuacji w mieście,
- Załącznik Nr 2 - sprawozdania z konsultacji społecznych:
  - Załącznik Nr 2a - sprawozdania z konsultacji społecznych (1 spotkanie),
  - Załącznik Nr 2b - sprawozdania z konsultacji społecznych (2 spotkanie),
  - Załącznik Nr 2c - sprawozdania z konsultacji społecznych (3 spotkanie).
- Załącznik nr 3 - wzór ankiety wykorzystanej w ramach drugiego etapu konsultacji społecznych.

Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020

Załącznik nr 1 - charakterystyka obecnej sytuacji w mieście

Zamawiający

Gmina Miasto Pszów

Autorzy

Mgr Joanna Sladek
Mgr Martyna Bytomska
Mgr Patryk Swoboda
Mgr Paweł Syrek

Opracowanie

Grupa Doradcza Altima Sp. z o.o.
ul. Ligocka 103, budynek 7
40-568 Katowice

Data opracowania

Lipiec 2012

Spis treści

1	Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście	3
1.1	Położenie	3
1.2	Historia Pszowa	4
1.3	Struktura własnościowa gruntów.....	5
1.4	Mienie komunalne, nieruchomości zabudowane	6
1.5	Tereny i obiekty pokopalniane	7
1.6	Budżet gminy.....	8
1.7	Demografia	9
1.8	Gospodarka	14
1.9	Bezrobocie	19
1.10	Edukacja.....	23
1.11	Ochrona zdrowia	26
1.12	Problemy społeczne	26
1.13	Mieszkalnictwo.....	28
1.14	Infrastruktura drogowa	29
1.15	Infrastruktura komunalna	29
2	Spis ilustracji.....	31
3	Spis tabel	32

1 Charakterystyka obecnej sytuacji w mieście

1.1 Położenie

Gmina Miasto Pszów leży w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie wodzisławskim. Powierzchnia gminy obejmuje obszar 20,42 km².

Obecnie miasto graniczy:

- od zachodu z gminą wiejską Lubomia,
- od południa z gminą miejską Wodzisław Śląski,
- od wschodu z gminami miejskimi Radlin i Rydułtowy,
- od północy z gminą Kornowac leżącą w powiecie raciborskim.

Miasto położone jest w bezpośrednim sąsiedztwie dużych ośrodków miejskich jak:

- Rybnik (17 km),
- Wodzisław Śląski (8 km),
- Racibórz (16 km),
- Radlin (8 km),
- Rydułtowy (3 km),
- Jastrzębie Zdrój (18 km),
- Żory (30 km).

Pszów posiada bezpośrednie połączenia drogowe z Rybnikiem, Wodzisławiem Śląskim i Raciborzem, znajduje się również w bliskim sąsiedztwie drogowego przejścia granicznego z Czechami w Chałupkach.

Pszów praktykuje formę partnerstwa między miastami, która ma na celu wymianę kulturalną, gospodarczą i informacyjną, tzw. „miasta partnerskie”. Partnerami Pszowa są Miasto Horní Benešov i Gmina Melc. Od 2011 r. miasto współpracuje z miastem Saint-Philibert-de-Grand-Lieu, z którym podpisało list intencyjny.

Dobra lokalizacja miasta w sąsiedztwie istotnych szlaków komunikacyjnych gwarantuje przede wszystkim szybką komunikację międzymiastową, pozwalając również na stworzenie spójnej, zwartej aglomeracji obejmującej sąsiednie powiaty. Ponadto, Pszów zlokalizowany jest również w pobliżu budowanej autostrady Północ - Południe (autostrada A1), co w latach kolejnych determinować będzie dynamikę dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. W Pszowie funkcjonuje umowny podział na części miasta wraz z następującymi nazwami własnymi:

- Pszowskie Doły,

- Kalwaria,
- Stara Maszyna,
- Wrzosy,
- Krzyżkowice.

Na terenie Pszowa funkcjonują cztery główne osiedla:

- Osiedle Józefa Tytki,
- Osiedle Grunwaldzkie,
- Osiedle Tadeusza Kościuszki,
- Osiedle Alojzego Biernackiego.

1.2 Historia Pszowa

Pszów to jedna z najstarszych miejscowości ziemi rybnicko-wodzisławskiej, istniejąca od czasów wczesnego średniowiecza. Pierwsza wzmianka historyczna pochodzi z 973 r. Pierwotna nazwa miejscowości brzmiała *Psow*, następnie *Psow* i została odnotowana w dokumencie z 1265 r. Od XV wieku nazwa miejscowości funkcjonuje w formie używanej do dziś - Pszów.

Ważnym elementem w historii Pszowa było uruchomienie w 1844 r. kopalni węgla „Anna”, która miała duży wpływ na rozwój miejscowości i całkowitą zmianę charakteru miejscowości. Przez ponad 160 lat w kopalni znajdowały zatrudnienie całe pokolenia mieszkańców Pszowa oraz miejscowości okolicznych. W 2012 r. zakończono wydobywanie i uruchomiony został proces likwidacyjny kopalni.

Pszów po raz pierwszy otrzymał prawa miejskie w 1954 r. W 1975 r. miasto zostało włączone w granice administracyjne Wodzisławia Śląskiego, a od 1995 r. ponownie jest samodzielną jednostką administracyjną. W wyniku reformy administracyjnej Polski od 1 stycznia 1999 r. Pszów włączony jest do powstałego wówczas Powiatu wodzisławskiego.

Najważniejszym zabytkiem Pszowa jest Bazylika Mniejsza pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny wraz z otaczającą kościół małą kalwarią drogi krzyżowej. W Bazylice znajduje się obraz Matki Bożej Uśmiechniętej, który przyczynił się do powstania kultu maryjnego przyciągającego rzesze wiernych. Sanktuarium Maryjne stanowi ważne centrum pielgrzymkowe, które corocznie odwiedzane jest przez ponad 100 tys. pielgrzymów. Bazylika nie jest jedynym obiektem sakralnym, który nadaje miastu charakter

pielgrzymkowy. Wybudowana na początku XX wieku Kalwaria Pszowska wraz z kaplicami Drogi Krzyżowej to kolejne miejsce pątnicze na terenie miasta.¹

1.3 Struktura własnościowa gruntów

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę własnościową gruntów na terenie Pszowa.

Tabela 1 Struktura własnościowa gruntów na terenie Pszowa

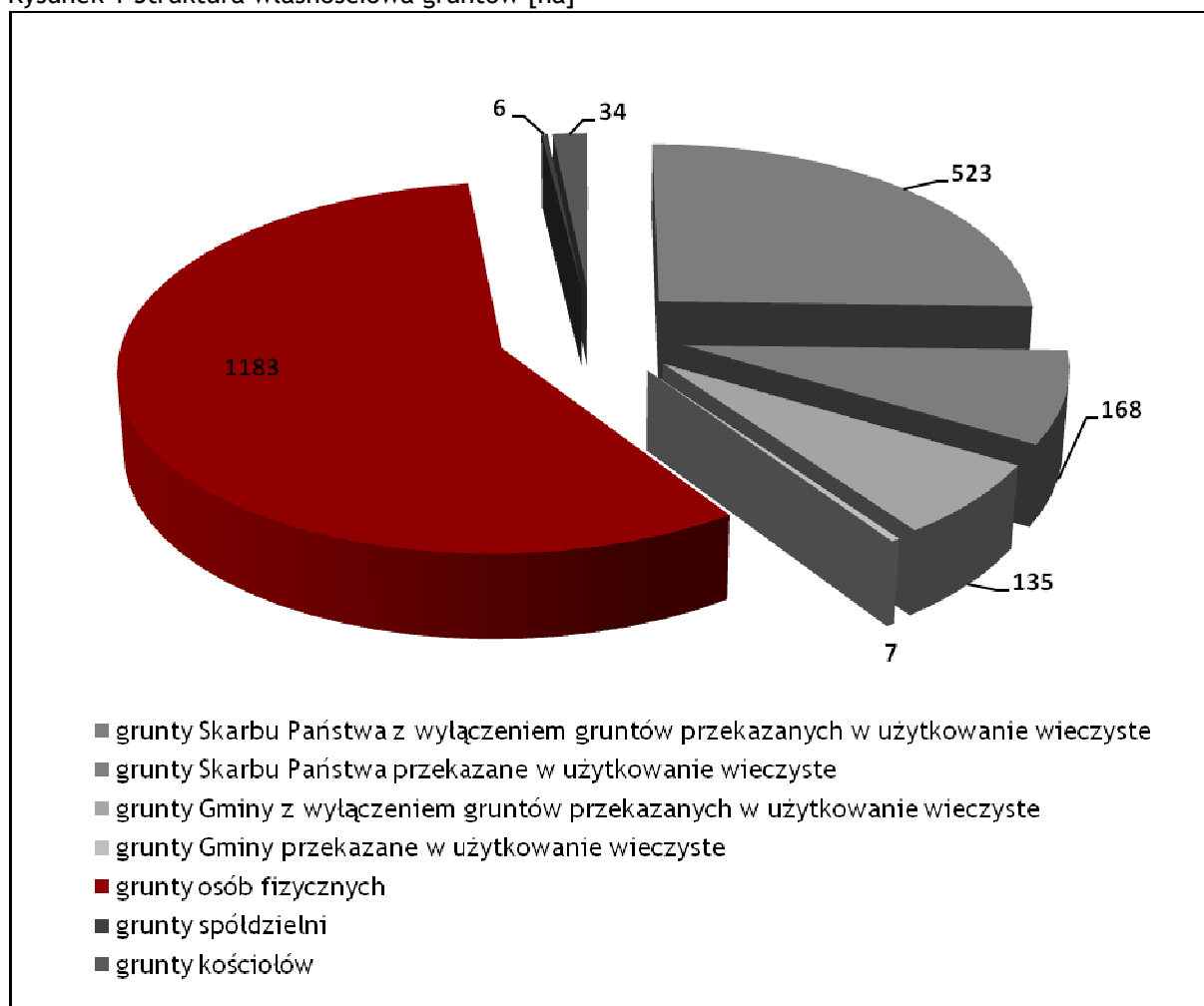
właściciel gruntu	powierzchnia gruntu [ha]
grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	523
grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	168
grunty Gminy z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	135
grunty Gminy przekazane w użytkowanie wieczyste	7
grunty osób fizycznych	1183
grunty spółdzielni	6
grunty kościołów	34

Źródło: Urząd Miasta Pszów

Największy udział własnościowy w udziale pszowskich gruntów posiadają osoby fizyczne (ponad 57%) a następnie Skarb Państwa (ponad 25%). Gmina dysponuje 135 ha gruntów z tytułu własności oraz 168 ha z tytułu użytkowania wieczystego (właścicielem jest Skarb Państwa).

¹ Informacje na temat historii Pszowa zaczerpnięto z publikacji autorstwa Pawła Porwoła pt. „Dzieje Pszowa na przestrzeni wieków (do okresu II wojny światowej).

Rysunek 1 Struktura własnościowa gruntów [ha]

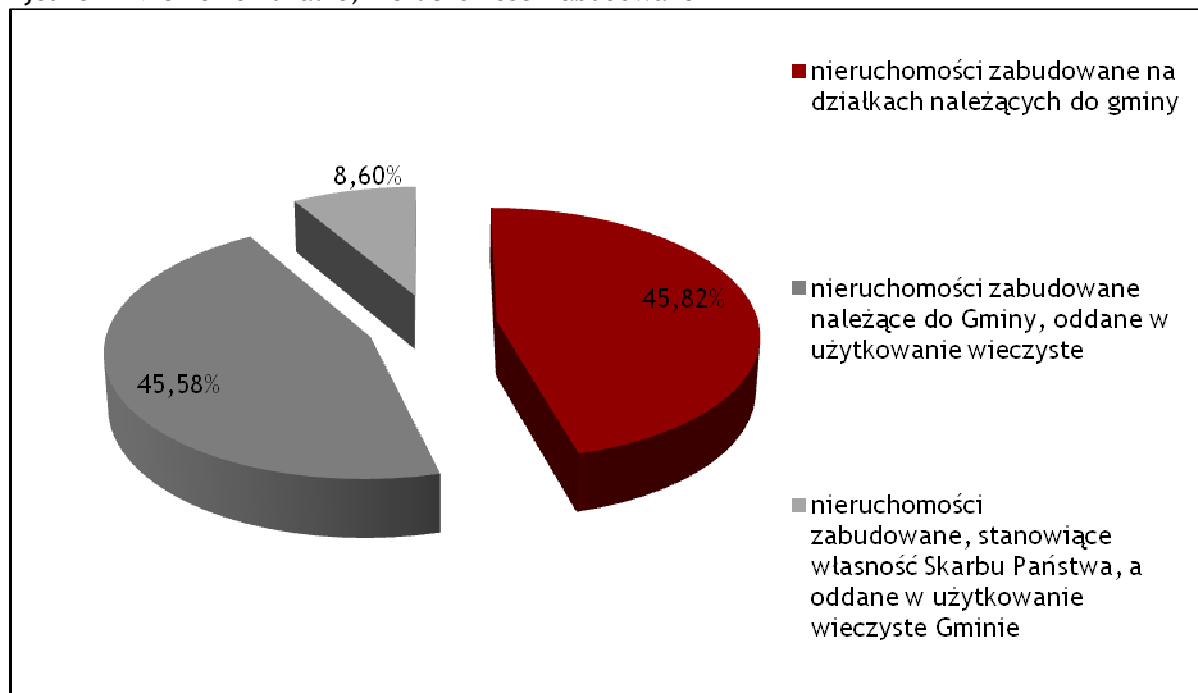

Źródło: Urząd Miasta Pszów

1.4 Mienie komunalne, nieruchomości zabudowane

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Pszów ze stycznia 2012 r., mienie komunalne gminy stanowi 26 nieruchomości zabudowanych na działkach o łącznej powierzchni 8.5277 ha. Nieruchomości zabudowane, stanowiące własność Skarbu Państwa, a oddane w użytkowanie wieczyste Gminie leżą na działkach o łącznej powierzchni 1.5996 ha. Suma powierzchni gruntów zabudowanych wynosi: 18.6104 ha.

Rysunek 2 Mienie komunalne, nieruchomości zabudowane

Zródło: Urząd Miasta Pszów

1.5 Tereny i obiekty pokopalniane

Głównym zakładem pracy na terenie Pszowa do 2012 r. była Kopalnia Węgla Kamiennego „Rydułtowy - Anna”, Ruch II. W związku z zakończeniem wydobywania i rozpoczęciem w 2012 r. procesu likwidacji zakładu, należy stwierdzić iż dużym problemem Gminy w kolejnych latach będzie kwestia zagospodarowania terenów i nieruchomości obecnie będących we władaniu Kompanii Węglowej S.A. Likwidacja Ruchu II na terenie Pszowa została zaplanowana na lata 2012 - 2017. Wszystkie nieruchomości, na których prowadzone będą prace likwidacyjne stanowią własność Skarbu Państwa z prawem wieczystego użytkowania Kompanii Węglowej S.A.

Rysunek 3 Oferta Kompanii Węglowej S.A.

Kompania oferuje obecnie do sprzedaży, przekazania, najmu i dzierżawy:

- **Nieruchomości gruntowe:**
  - komercyjne
  - przemysłowe
  - mieszkaniowe
  - rekreacyjne
  - parkingi
  - tereny wewnątrzsiedlowe
- **Nieruchomości przemysłowe:**
  - hale warsztatowe
  - kompleksy usługowo-komercyjne

- *Nieruchomości komercyjne i pozostałe:*
  - *budynki mieszkalne*
  - *budynki hotelowo-biurowe*
  - *budynki biurowe*
  - *obiekty handlowo-usługowe*
  - *obiekty sportowo-rekreacyjne*
  - *obiekty służby zdrowia*

Źródło: Urząd Miasta Pszów na podstawie danych Kompanii Węglowej S.A.

Kompania jest na etapie tworzenia koncepcji dotyczących zarządzania majątkiem pozaprodukcyjnym, który powstaje w wyniku likwidacji Ruchu II „Anna“. Założenia przyjmują, iż podmiotem właściwym do zarządzania majątkiem będzie Zakład Zagospodarowania Mienia. Rozpatrywana będzie zarówno opcja sprzedaży składników majątkowych, jak i ich dzierżawa przez podmioty zewnętrzne. Do chwili obecnej nie ma jednoznacznej decyzji co do dominującego rodzaju przyszłej działalności na terenach pokopalnianych.

1.6 Budżet gminy

Zgodnie ze *Sprawozdaniem rocznym z wykonania budżetu Miasta Pszów za rok 2010* na dzień 31.12.2010 r.:

- dochody budżetu Miasta Pszów zrealizowano w łącznej wysokości 32.457.911,79 zł., co stanowiło 106,04% dochodów planowanych, dochody były nominalnie o ponad 25% wyższe w porównaniu z danymi za rok 2007,
- wydatki budżetu Miasta Pszów zrealizowano w łącznej wysokości 31.809.141,73 zł., co stanowiło 94,59% wydatków planowanych, wydatki były nominalnie o 30% wyższe w porównaniu z danymi za rok 2007.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody gminy wyniosły 2.310,67 zł, i były o ponad 25% wyższe w porównaniu z rokiem 2007. Dane GUS za 2010 wskazują, iż dochód gminy na 1 mieszkańca był nieznacznie niższy od wskaźnika dla całego powiatu wodzisławskiego wynoszącego 2.351,81 zł. Ponad 59% dochodów w 2010 r. stanowiły dochody własne (niemal 20% wzrost nominalny w porównaniu do roku poprzedniego.).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki gminy wyniosły 2.264,48 zł, i były o ponad 30% wyższe w porównaniu z rokiem 2007. Dane GUS za 2010 wskazują, iż wydatek gminy na 1 mieszkańca był niższy od wskaźnika dla całego powiatu wodzisławskiego wynoszącego 2.726,81 zł.

Udział wydatków majątkowych (5.482.929,86 zł.) w dochodach ogółem (32.457.911,79 zł.) budżetu miasta w 2010 roku osiągnął poziom 16,89% i był o 1,13 pkt. proc. niższy w porównaniu do roku 2007.

1.7 Demografia

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Pszów na koniec grudnia 2011 r. w Gminie Pszów liczba mieszkańców wynosiła 14 005 osób. Struktura ludności wg płci wskazuje przewagę liczby kobiet - ponad 51,43% mieszkańców. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi ponad 685 osób/km².

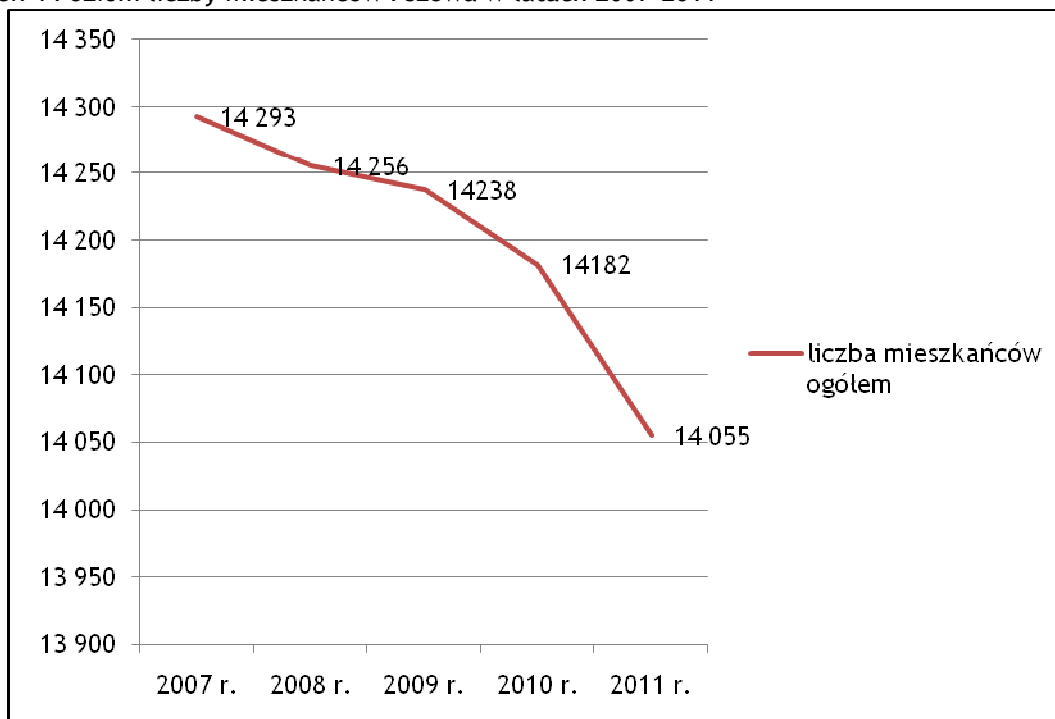
Liczba mieszkańców gminy od 2007 r. systematycznie spada. Spadek jest niewielki, może jednak prognozować zmniejszenie liczby mieszkańców miasta w perspektywie długookresowej.

Tabela 2 Liczba mieszkańców Gminy Pszów w latach 2007-2011

płeć	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
ogółem	14 293	14 256	14 238	14 182	14 055
mężczyźni	6 956	6 930	6 936	6 899	6 801
kobiety	7 337	7 326	7 302	7 283	7 204

Źródło: Urząd Miasta Pszów

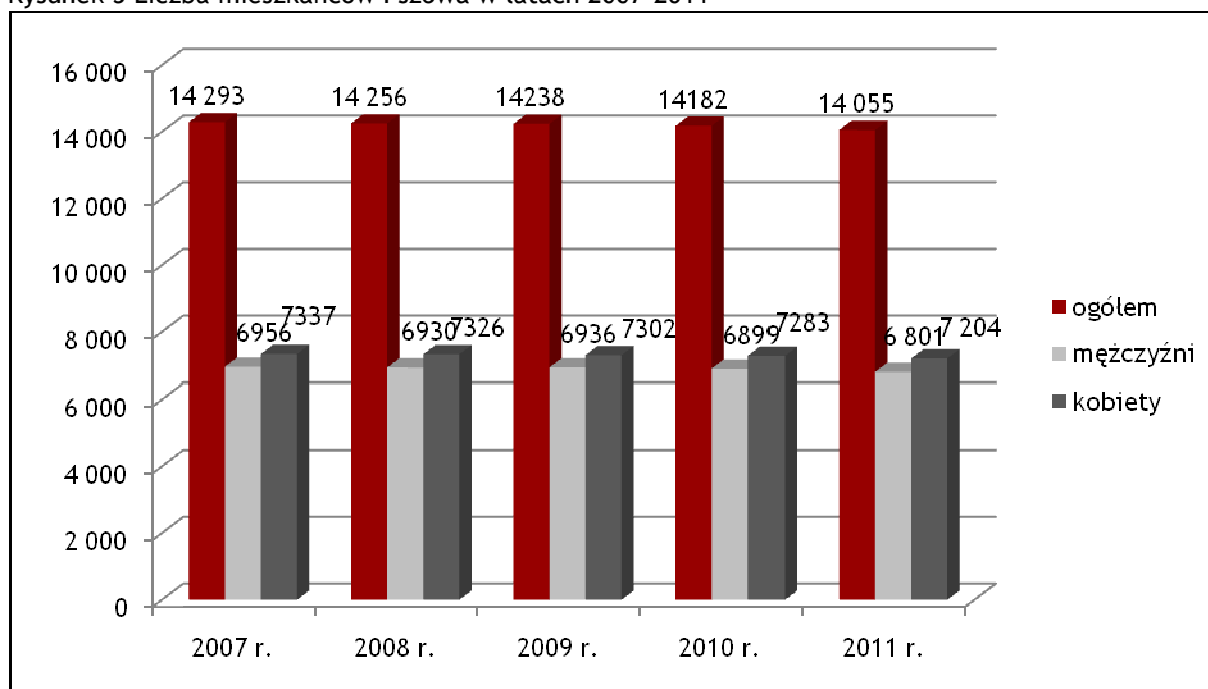
Rysunek 4 Poziom liczby mieszkańców Pszowa w latach 2007-2011

Źródło: Urząd Miasta Pszów

Rysunek 5 Liczba mieszkańców Pszowa w latach 2007-2011

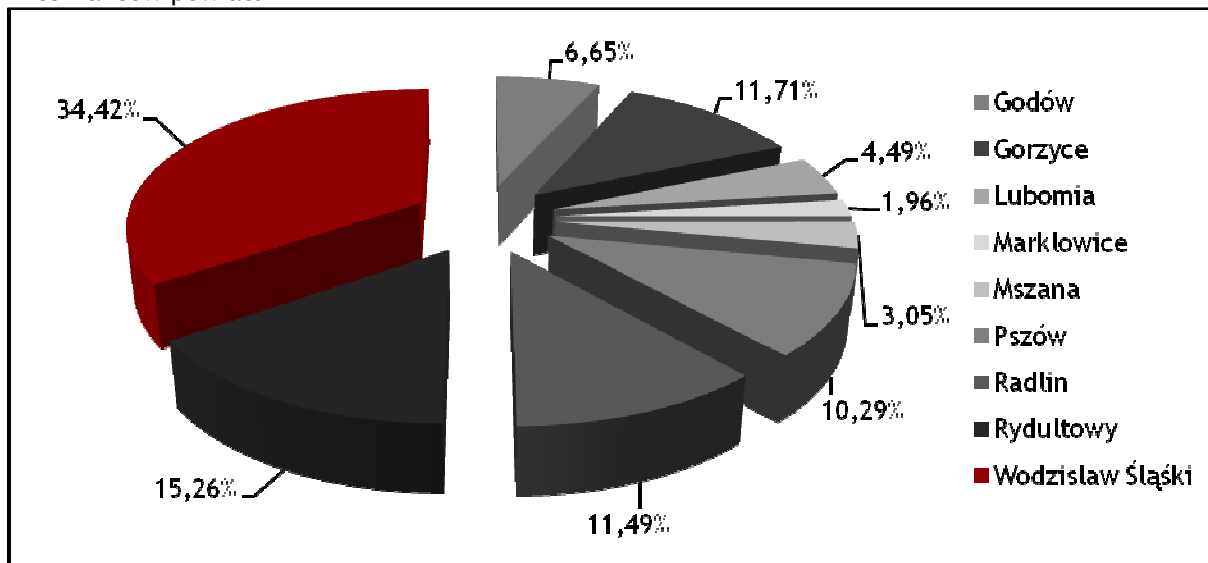

Źródło: Urząd Miasta Pszów

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego Mieszkańcy Pszowa stanowią 8,98% mieszkańców całego powiatu wodzisławskiego, którego liczba mieszkańców w roku 2010 wynosiła 156 332 osób. Dla porównania miasta sąsiednie o podobnej strukturze społeczno-gospodarczej - Rydułtowy i Radlin charakteryzuje odpowiednio 13,98 i 11,36 % udziału w całkowitej liczbie mieszkańców powiatu².

² Dane porównawcze oparto na danych GUS, BDL, ze względu na brak danych pochodzących bezpośrednio z urzędów gmin i miast porównywanych do Pszowa.

Rysunek 6 Procentowy udział liczby ludności gmin powiatu wodziszawskiego w całkowitej liczbie mieszkańców powiatu

Źródło: GUS, BDL

Zgodnie z prognozami GUS liczba mieszkańców powiatu wodziszawskiego będzie systematycznie spadać, co jest zgodne z niepokojącym trendem dla całego województwa.

Tabela 3 Prognoza liczby mieszkańców Powiatu Wodziszawskiego oraz Województwa Śląskiego w latach 2015-2030

lokalizacja	2015 r.	2020 r.	2025 r.	2030 r.
Województwo Śląskie	4 452,4 tys.	4 312,7 tys.	4 145,6 tys.	3 952,4 tys.
Powiat Wodziszawski	152,2 tys.	150,5 tys.	148,1 tys.	144,7 tys.

Źródło: GUS, prognozy stanu ludności

Od 2007 r. w Gminie utrzymuje się dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego (przewaga urodzeń nad zgonami), co jest przeciwne w stosunku do ujemnych trendów notowanych zarówno w powiecie wodziszawskim jak i całym województwie. Sytuacja taka świadczy przede wszystkim o korzystnych warunkach do zakładania rodziny zapewnianych w mieście. Pszów w oczach obecnych mieszkańców jest środowiskiem sprzyjającym do zakładania i poszerzania rodziny, zapewniającym odpowiednie warunki do wychowania dzieci (m.in., zadowalający poziom opieki społecznej, dostęp do wysokiej jakości infrastruktury edukacyjnej).

Tabela 4 Przyrost naturalny w Gminie Pszów w latach 2007-2010, stan na 31.XII

wskaźnik	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
urodzenia żywe	139	153	160	148
zgony ogółem	133	124	142	135
przyrost liczby mieszkańców	8	16	7	7

Źródło: GUS, BDL

W przeciwieństwie do przyrostu naturalnego - dane dotyczące salda migracji są niekorzystne, zgodnie z trendami dla całego powiatu i województwa. Liczba

mieszkańców opuszczających gminę jest większa od liczby mieszkańców osiedlających się na jej terenie. Dodatni wskaźnik salda migracji notowany był w gminie po raz ostatni w roku 2007. W świetle dodatniego wskaźnika przyrostu naturalnego może to świadczyć przede wszystkim o niskiej intensyfikacji bądź braku działań promocyjnych mających na celu przedstawienie mieszkańcom zarówno sąsiednich gmin jak i województw, że Pszów jest obszarem atrakcyjnym pod względem zamieszkania. Działania promocyjne dotyczące powinny również oferty inwestycyjnej obszaru, której rezultaty przekładają się na wzrost inwestycji w mieście, wzrost gospodarczy, zwiększenie dostępnych miejsc pracy i w efekcie - zwiększenie zainteresowania potencjalnych mieszkańców osiedlaniem się na tym terenie.

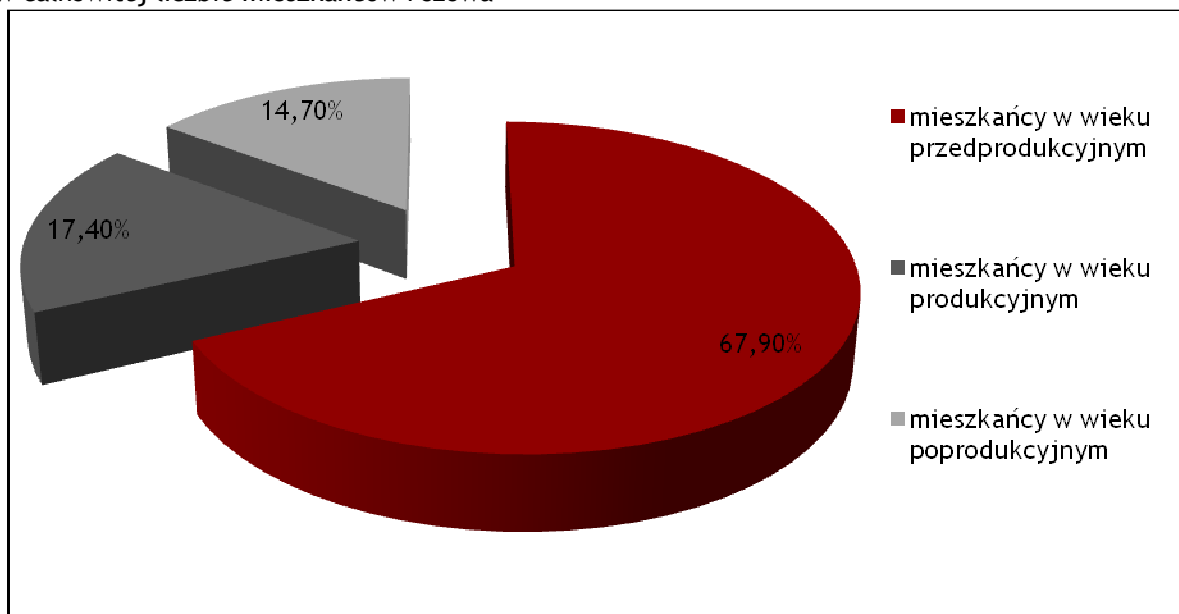
Tabela 5 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Pszów w latach 2007-2010, stan na 31.XII

wskaźnik	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
zameldowania ogółem	227	148	160	139
wymeldowania ogółem	204	179	171	156
saldo migracji	23	-31	-11	-17

Źródło: GUS, BDL

Zgodnie z danymi GUS na koniec grudnia 2010 r. w Gminie Pszów liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wynosiła 14,7%, w wieku produkcyjnym wynosiła 67,9%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 17,4%.

Rysunek 7 Procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w całkowitej liczbie mieszkańców Pszowa

Źródło: GUS, BDL

Tabela 6 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Pszów w latach 2007-2010, stan na 31.XII

Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci				
	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
w wieku przedprodukcyjnym - poniżej 15 lat				
ogółem	2161	2034	2115	2064
mężczyźni	1124	1058	1096	1062
kobiety	1037	976	1019	1002
w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni				
ogółem	9545	9346	9544	9536
mężczyźni	4912	4821	4925	4938
kobiety	4633	4525	4619	4598
w wieku poprodukcyjnym				
ogółem	2305	2357	2386	2441
mężczyźni	780	797	814	824
kobiety	1525	1560	1572	1617

Źródło: GUS, BDL

W 2010 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do roku 2009 spadła o 2,4%, jednak w odniesieniu do lat 2007-2008 (gdzie wartość spadła o ponad 5,8% a następnie w roku 2009 z powrotem wzrosła) nie można kategorycznie zdiagnozować spadku procentowego udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej licznie mieszkańców. Dodatkowo dodatnie wartości przyrostu naturalnego pozwalają zakładać utrzymanie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym na podobnym poziomie ulegającym wahaniom w kolejnych latach, jednak w okresie długoterminowym na utrzymującym się na stałym poziomie średniej wartości.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym podobnie jak całkowita liczba ludności - ulega minimalnym wahaniom (szczególnie widoczny jest chwilowy spadek w roku 2008, który został odwrócony w kolejnych latach). Obserwując marginalną różnicę wartości w latach 2009-2010 można przyjąć, iż liczba ludności w wieku produkcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie co jest zjawiskiem pozytywnym.

W strukturze tzw. ekonomicznych grup wieku widoczne jest przede wszystkim niekorzystne zjawisko postępującego starzenia się gminnej ludności. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym rośnie nieprzerwanie od 2007 r. W roku 2010 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o niemal 6% w porównaniu z rokiem 2007. Analiza współczynników obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku przedprodukcyjnym, poprodukcyjnym i nieprodukcyjnym w okresie 2007-2010 wskazuje na pogłębianie się niekorzystnych relacji. W analizowanym okresie odnotowano spadek obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku poprodukcyjnym. W 2010 r.

na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 55,2 osób w wieku przedprodukcyjnym (o 1 mniej niż w 2007 r.) i 27,0 osób w wieku poprodukcyjnym (o 1,3 więcej niż w 2007 r.).

Reasumując należy podkreślić, że liczba mieszkańców Gminy Pszów utrzymuje się zasadniczo na stałym poziomie, społeczeństwo jednak nieprzerwanie starzeje się. Trendy dotyczące przyrostu naturalnego są zadowalające (dodatni przyrost naturalny), niepokojące jest jednak utrzymujące się ujemne saldo migracji. Sytuacja taka wg prognoz będzie utrzymywała się co najmniej do roku 2030.

1.8 Gospodarka

Na początku lat 90-tych Pszów, wraz z całym Województwem Śląskim poddany został trudnemu procesowi restrukturyzacji gospodarczej i społecznej. W dalszym ciągu w miejskiej gospodarce najważniejszą rolę ogrywała kopalnia węgla kamiennego, zatrudniając największą liczbę mieszkańców, mimo iż liczba ta sukcesywnie spada w związku z restrukturyzacją sektora górnictwa. W wyniku działań restrukturyzacyjnych funkcjonująca w Pszowie KWK „Anna” została połączona z KWK „Rydułtowy”. Według danych szacunkowych, potencjał eksploatacyjny lokalnych pokładów węgla kamiennego połączonych kopalń nie powinien zostać wyczerpany przed upływem roku 2020, jednak ze względu na znaczną kosztochłonność procesu wydobywczego z najgłębiej położonych złóż oraz względy bezpieczeństwa pracowników, wydobywanie zakończono w kwietniu 2012. W roku 2012 przewidziane do likwidacji są szyby Chrobry II i Jedłownik III. Planowany termin rozpoczęcia likwidacji pozostałych szybów to rok 2014. Zgodnie z przyjętym przez Kompanię Węglową harmonogramem proces likwidacji Ruchu II „Anna” zakończy się w roku 2017.

Obecnie KWK „Rydułtowy - Anna” zatrudnia 4497 pracowników (stan na 01.01.2012 r.), zarówno mieszkańców Pszowa, jak i gmin sąsiednich. Szacuje się, iż pod koniec roku 2012 stan zatrudnienia wyniesie 4117 osób. Dominacja kopalni jako głównego pracodawcy w mieście stwarza istotne zagrożenie uzależnienia dochodów większości mieszkańców od funkcjonowania jednego zakładu pracy, co w wypadku jego upadłości doprowadzić może do gwałtownej pauperyzacji lokalnej społeczności. Ponadto, monokultura górnicza znajdowała w ostatnich latach swoje odbicie w niskim stopniu aktywności gospodarczej mieszkańców Pszowa.

Zauważalna jest obecnie sytuacja, w której miasto stopniowo przestaje pełnić swoją dotychczasową funkcję i z ośrodka będącego przedstawicielem typowych dla Górnego Śląska

gałęzi przemysłu z konieczności przekształca się w nowoczesny ośrodek wykorzystujący swój potencjał wynikający z atrakcyjnego położenia, utrzymującej się na stałym poziomie liczby ludności i potencjału inwestycyjnego. Co prawda grupa zatrudnionych w przemyśle jest wciąż największa liczebnie, jednak wyraźnie widoczna jest tendencja do odchodzenia od przemysłu na rzecz sektora usług. Poza KWK „Rydułtowy-Anna”, największymi pracodawcami w mieście są firmy prywatne działające w szeroko pojętym sektorze handlowo-usługowym.

Efektom przekształceń lokalnej gospodarki jest rozwój sektora prywatnego oraz zmiany na rynku pracy, które wymuszają wzrost lokalnej przedsiębiorczości. Coraz większą rolę odgrywają małe i średnie przedsiębiorstwa, mające bezpośredni wpływ na rozwój lokalny. Zgodnie ze stanem na koniec 2010 roku w gminie Pszów, wg rejestru REGON, zarejestrowanych było 839 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 19 działało w sektorze publicznym, natomiast 820 w sektorze prywatnym.

Tabela 7 Podmioty gospodarki narodowej w latach 2007-2010

podmioty gospodarcze	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
ogółem	759	766	777	839
sektor publiczny ³	20	20	20	19
sektor prywatny ⁴	739	746	757	820

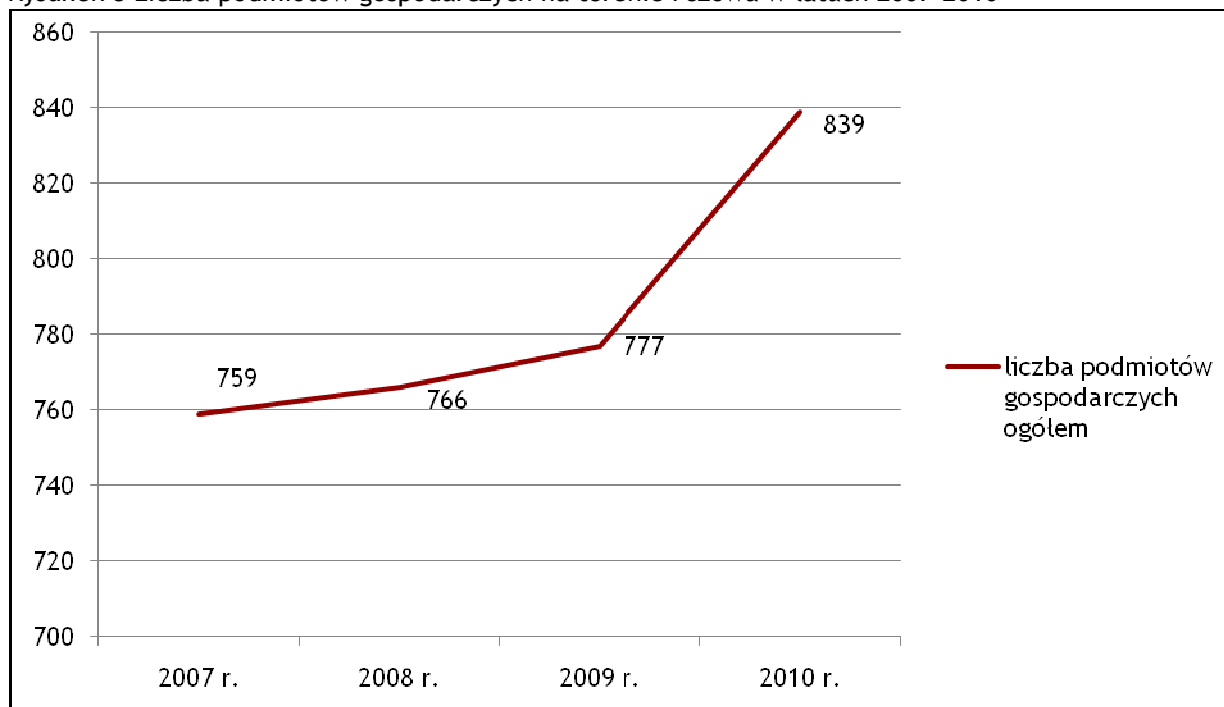
Źródło: GUS, BDL

Liczba podmiotów gospodarczych od 2007 roku wzrasta. Liczba podmiotów działających w sektorze publicznym jest zasadniczo stała (niewielki spadek liczby podmiotów publicznych o 1 jedn. gosp. 2010 r.), sektor prywatny natomiast systematycznie notuje wzrost liczby podmiotów.

³ Zgodnie z danymi GUS, kategoria uwzględnia: państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, przedsiębiorstwa państwowe spółki handlowe oraz spółki z udziałem kapitału zagranicznego w których dominuje własność państwowa.

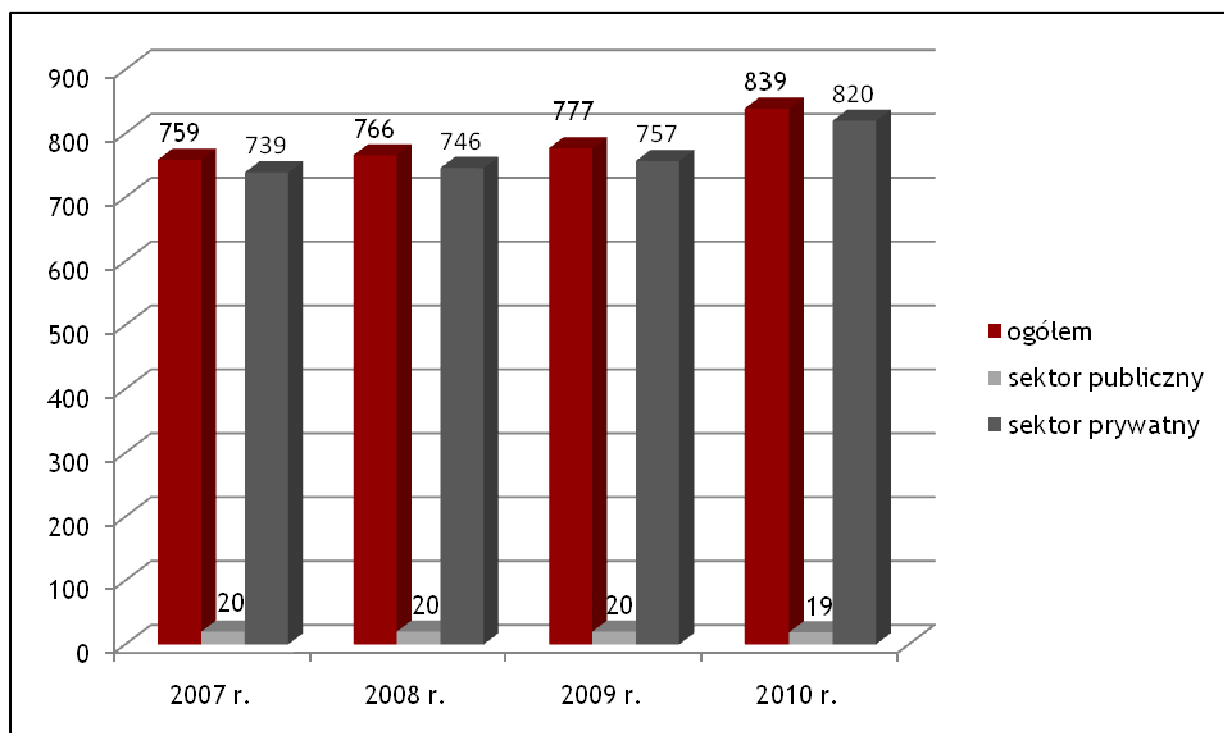
⁴ Zgodnie z danymi GUS, kategoria uwzględnia: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, spółki handlowe, spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Rysunek 8 Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Pszowa w latach 2007-2010

Źródło: GUS, BDL

Rysunek 9 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Pszowa w latach 2007-2010

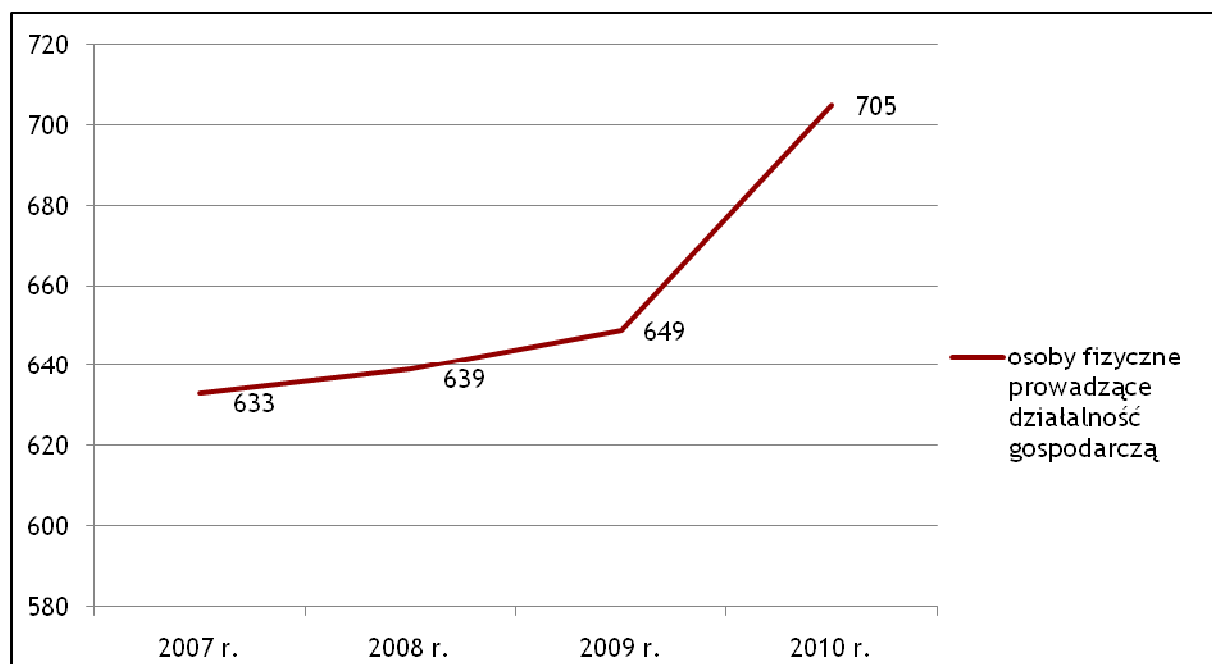
Źródło: GUS, BDL

W podziale na sektory własnościowe największą liczbę jednostek w 2010 r. zanotowano wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (705 podmiotów). Na terenie gminy działają ponadto 22 spółki handlowe, w tym 3 z udziałem kapitału zagranicznego,

16 państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego, ok. 30 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 2 fundacje.

Od co najmniej 4 lat liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie Pszowa systematycznie rośnie, co przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 10 Wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie Pszowa w latach 2007-2010

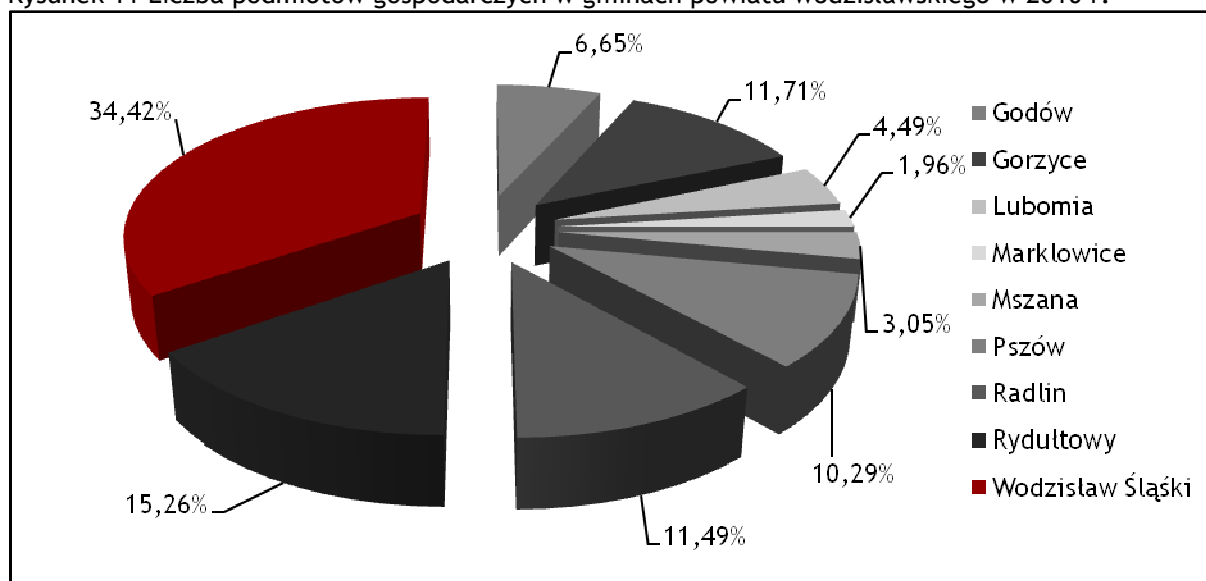

Źródło: GUS, BDL

Wg danych z 2010 r. liczba podmiotów gospodarczych na terenie Pszowa stanowiła ponad 7,8% wszystkich podmiotów zarejestrowanych na terenie powiatu wodzisławskiego (10 688 jedn. gosp.). Dla porównania miasta sąsiednie o podobnej strukturze społeczno-gospodarczej - Rydułtowy i Radlin charakteryzuje odpowiednio 12,89% (1 378 jedn. gosp.) i 10,80% (1 155 jedn. gosp.) udziału w całkowitej liczbie podmiotów gospodarczych powiatu.

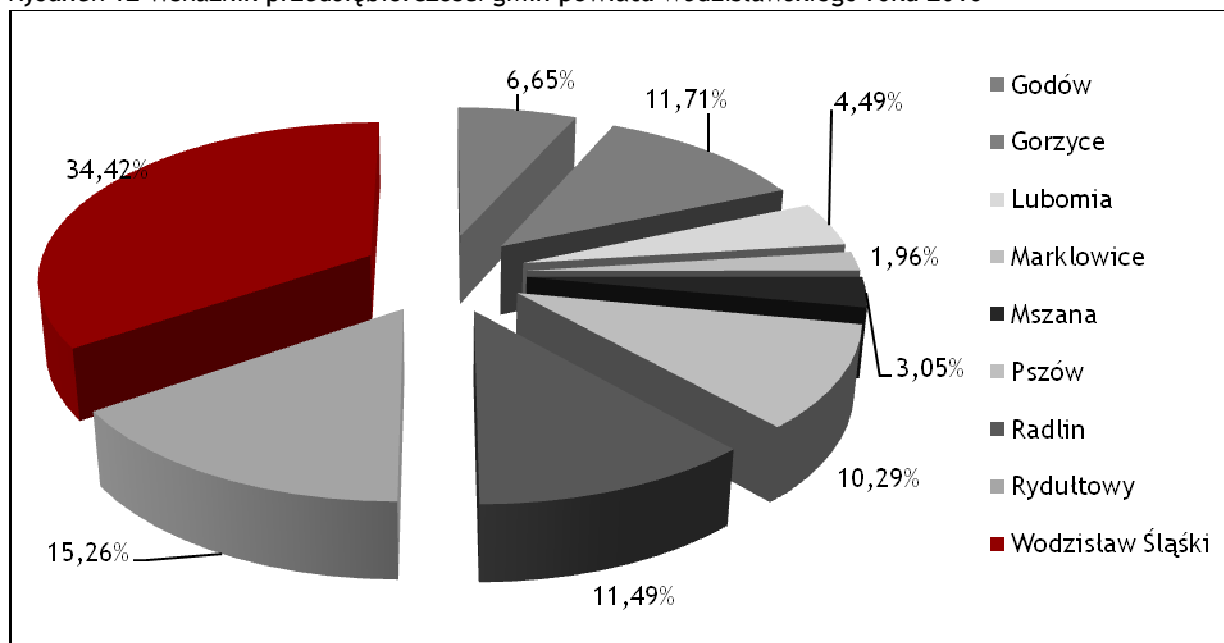
Rysunek 11 Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu wodzisławskiego w 2010 r.

Źródło: GUS, BDL

Wskaźnik przedsiębiorczości w roku 2010 na terenie Pszowa, wyrażony ilością podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności kształtuje się na poziomie 598 jedn. gosp. co jest wartością niższą niż średnia powiatowa (684 jedn. gosp.) i wojewódzka (974 jedn. gosp.). Co uznać należy za najbardziej niekorzystne - wskaźnik ten jest najniższy wśród wszystkich gmin powiatu, co prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 12 Wskaźnik przedsiębiorczości gmin powiatu wodzisławskiego roku 2010

Źródło: GUS, BDL

Poniższa tabela przedstawia zestawienie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Pszowie wg sekcji i działów PKD 2007. Największa liczba podmiotów działa w sektorze

handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle.

Tabela 8 Zestawienie podmiotów gospodarczych wg sekcji i działów PKD 2007 w roku 2010

sekcja PKD 2007	jedn. gosp.
A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6
B górnictwo i wydobywanie	0
C przetwórstwo przemysłowe	63
D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0
E dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3
F budownictwo	109
G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	261
H transport i gospodarka magazynowa	74
I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	41
J informacja i komunikacja	12
K działalność finansowa i ubezpieczeniowa	28
L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9
M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	48
N działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12
O administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4
P edukacja	33
Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna	28
R działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12
S pozostała działalność usługowa	96
T gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0
U organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: GUS, BDL

Trudna sytuacja miejskiego przemysłu wydobywczego doprowadziła do podjęcia przez mieszkańców Pszowa naturalnych działań zapobiegawczych w postaci uniezależnienia się od dominującego w mieście pracodawcy. Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych oraz ich znaczne zróżnicowanie sektorowe wskazują na powolne acz systematyczne przebranżowienie miasta. Mieszkańcy Pszowa zauważają perspektywiczne możliwości zatrudnienia w branżach innych niż górnictwo, czego efektem jest wzrost zatrudnienia w innych sektorach gospodarki.

1.9 Bezrobocie

Jak wynika ze statystyk PUP Wodzisław Śląski - w całym powiecie wodzisławskim bezrobocie rośnie. Na potrzeby niniejszej analizy przyjęto dane statystyczne na początek każdego kwartału roku 2011 oraz dane na styczeń 2012 r., które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9 Liczba bezrobotnych ogółem w poszczególnych gminach powiatu wodzisławskiego w roku 2011 oraz styczniu roku 2012

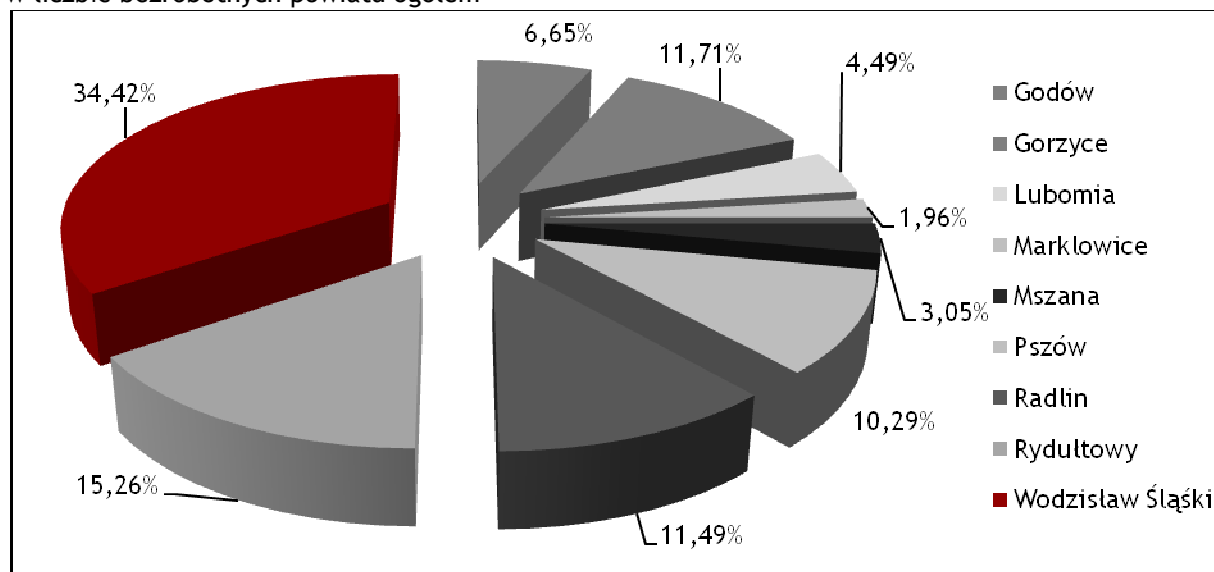
gminy powiatu wodzisławskiego	01.2011 r.	04.2011 r.	07.2011 r.	10.2011 r.	01.2012 r.
Godów	367	364	347	349	391
Gorzyce	601	595	530	533	688
Lubomi	244	237	213	230	264
Marklowice	147	140	139	146	115
Mszana	194	189	172	173	179
Pszów	531	498	486	520	605
Radlin	596	613	580	607	675
Rydułtowy	865	845	761	803	897
Wodzisław Śląski	1882	1898	1735	1725	2023

Źródło: PUP Wodzisław Śląski

Liczba osób bezrobotnych w skali całego powiatu wzrasta (5877 osób w styczniu 2012 r.), w podziale na gminy jedynie Marklowice oraz Mszana notują spadek bezrobocia co zauważyć można porównując dane ze stycznia roku 2011 i 2012.

Wzrost liczby bezrobotnych notowany jest szczególnie w miesiącach zimowych, w okresie wiosenno-letnim zauważalny jest natomiast spadek liczby bezrobotnych spowodowany większą ilością dostępnych ofert pracy sezonowej jak również natężeniem prac budowlanych/remontowych oraz robót w innych branżach uzależniających harmonogram prac od warunków meteorologicznych. Bez względu jednak na wahania sezonowe - w porównaniu tych samych miesięcy w różnych latach (styczeń 2010 i 2011 roku) widać wzrost liczby bezrobotnych zarówno w skali powiatu jak i samej Gminy Pszów. Liczba bezrobotnych w Pszowie w ciągu 1 roku wzrosła o 74 osoby, tj. niemal o 14%. Liczba bezrobotnych mieszkańców Pszowa stanowi ponad 10% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie wodzisławskim.

Rysunek 13 Procentowy udział bezrobotnych poszczególnych gmin powiatu wodziszawskiego w liczbie bezrobotnych powiatu ogółem

Zródło: PUP Wodzisław Śląski

W podziale liczby bezrobotnych Pszowa ze względu na płeć notuje się zdecydowanie większy udział liczby bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych. Kobiety stanowią niemal 64% ogółu bezrobotnych w Pszowie (387 osób). Aktualny stan rzeczy spowodowany jest głównie w dalszym ciągu przemysłowym charakterem miejskiej gospodarki, która oferuje zdecydowanie więcej miejsc pracy mężczyznom. Procentowy udział kobiet w liczbie bezrobotnych ogółem w Pszowie jest niemal identyczny jak średnia dla całego powiatu (niemal 63,5%), co jest kolejnym niepokojącym czynnikiem, świadczy bowiem o braku ofert pracy dla kobiet również w gminach sąsiadujących z Pszowem. Wśród 387 bezrobotnych kobiet aż 78% poprzednio pracowało, są to więc osoby aktywne zawodowo, posiadające kwalifikacje do wykonywania konkretnego zawodu.

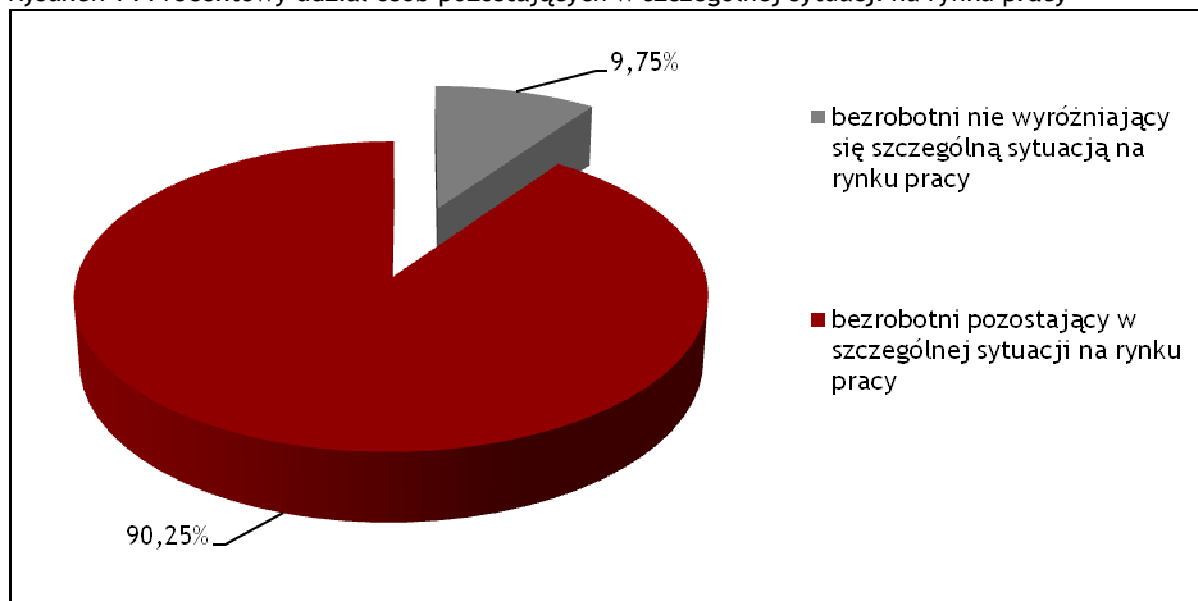
Najbardziej niepokojącym zjawiskiem w obszarze miejskiego bezrobocia jest łączna liczba osób pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy (546 osób). Ponad 63% z nich stanowią kobiety, dla których sama płeć jest już sporym ograniczeniem w znalezieniu pracy.

Ponad 90% bezrobotnych w Pszowie stanowią osoby znajdujące się w okolicznościach powszechnie uznawanych za ograniczające możliwość znalezienia stałego zatrudnienia, w tym:

- 162 bezrobotnych do 25 roku życia,
- 244 osób długotrwale bezrobotnych,
- 68 bezrobotnych kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- 101 bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
- 177 bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych,

- 172 bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego,
- 349 bezrobotnych bez wykształcenia średniego,
- 55 bezrobotnych wychowujących co najmniej 1 dziecko do 18 roku życia,
- 18 bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia,
- 29 niepełnosprawnych bezrobotnych.

Rysunek 14 Procentowy udział osób pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Źródło: PUP Wodzisław Śląski

Jak wynika z powyższych danych dotyczących zarówno miejskiej gospodarki jak i poziomu bezrobocia, konieczne jest prowadzenie w Pszowie licznych działań mających na celu wspieranie lokalnej przedsiębiorczości. Stopniowo zmienia się stosunek osób zatrudnionych w górnictwie na rzecz podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą na własny rachunek. Osoby te mają jednak ograniczoną możliwość inwestycji ze względu na hierarchizację wydatków budżetowych gminy wpływającą na ilość podejmowanych inicjatyw na jej gminy. Niezbędne jest więc zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do rzetelnej i praktycznej informacji na temat potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania oraz wsparcia w procesie aplikowania. Wskazane w tym celu jest organizowanie szkoleń i warsztatów, spotkań z przedstawicielami instytucji wspierającymi przedsiębiorczość oraz powołanie jednostki, która zajmie się promocją działalności gospodarczej i merytorycznym wsparciem lokalnych przedsiębiorców.

Wskazana jest również intensyfikacja wszelakich działań szkoleniowych kierowanych przede wszystkim dla osób bezrobotnych, ze względu na duży udział osób bez wykształcenia

średniego oraz osób bez doświadczenia i kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych.

W kwestii społecznej zauważalny jest silny związek z monokulturą górniczą. W związku z tym sugeruje się wyznaczenie następujących kierunków zmian, których wdrożenie przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców Pszowa i zwiększenia atrakcyjności gospodarczej miasta:

- stworzenie alternatywnych do górnictwa miejsc pracy i zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców,
- odniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców do co najmniej średniego i pomoc w przebranżowieniu,
- stworzenie lepszych warunków życia mieszkańców,
- stworzenie atrakcyjnych warunków sprzyjających rozwojowi inwestycji (kolejne zwolnienia i ulgi podatkowe, szeroka oferta inwestycyjna, itp.).

1.10 Edukacja

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Pszów ze stycznia 2012 r. w mieście działają następujące publiczne obiekty edukacyjne:

- przedszkola:
  - Publiczne Przedszkole Nr 1 w Pszowie (ul. Juranda 1),
  - Publiczne Przedszkole Nr 2 w Pszowie (ul. Tytki 1),
  - Publiczne Przedszkole Nr 3 z oddziałami w Pszowie (ul. Andersa 8),
  - Oddział Publicznego Przedszkola Nr 3 (ul. Armii Krajowej 50).
- szkoły podstawowe:
  - Szkoła Podstawowa nr 1 im. kpt. Lucjana Szenwalda (ul. Traugutta 12),
  - Szkoła Podstawowa nr 2 (ul. Karola Miarki 16),
  - Szkoła Podstawowa nr 3 (ul. Armii Krajowej 50).
- Gimnazjum (ul. Niepodległości 99),
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych (ul. Traugutta 32),
- świetlica środowiskowa działająca na osiedlu Kościuszki 38 - 40,
- świetlica „Gniazdo” prowadzona przez Stowarzyszenie „Pomóżmy sobie” (ul. Bohaterów Westerplatte 1),

- Miejska Biblioteka Publiczna, wraz z 2 filiami.

Do jedynych podmiotów niepublicznych prowadzących w Pszowie działalność edukacyjną zaliczyć można szkoły językowe.

Analizując ofertę edukacyjną ZSP można zauważyć prognozowane trendy rozwoju miejskiej gospodarki i potencjalnej oferty rynku pracy. Jak wynika z przeprowadzonej analizy sytuacji gospodarczej - w związku z restrukturyzacją górnictwa, Pszów poddawany jest równoległemu procesowi przekształcania w sprawny organizm miejski o charakterze handlowo-usługowym. W tym kontekście oferta jedynej w mieście placówki oświatowej kształcącej na poziomie ponadgimnazjalnym powinna gwarantować uzyskanie kwalifikacji do świadczenia pracy w dziedzinach handlu i szeroko rozumianych usług. Jak wskazuje niżej przedstawiona oferta edukacyjna szkoły - warunek ten został spełniony. Podkreślić należy, iż oferta jest corocznie modyfikowana i kształtowana na podstawie analiz miejskiego rynku pracy. W obecnej ofercie zmiany przejawiają się m.in. udostępnieniem nowego kierunku kształcenia w zawodzie technik cyfrowych procesów graficznych (grafik komputerowy), co jest odpowiedzią na rozwój technologii informatycznych i zapotrzebowaniem rynku na usługi tego typu.

Rysunek 15 Oferta edukacyjna Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Pszowie na rok szkolny 2012/2013

Technikum:

- *technik mechanik*
- *technik pojazdów samochodowych*
- *technik usług fryzjerskich*
- *technik cyfrowych procesów graficznych (grafik komputerowy)*

Zasadnicza Szkoła Zawodowa:

- *mechanik pojazdów samochodowych*
- *elektromechanik pojazdów samochodowych*
- *lakiernik samochodowy fryzjer*
- *klasy wielozawodowe (blacharz samochodowy, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, monter sieci i urządzeń telekomunikacyjnych, operator obrabiarek skrawających, rzeźnik-wędliniarz, monter-elektronik, elektromechanik, optyk-mechanik, kamieniarz, fotograf, ślusarz, elektryk, introligator, krawiec, tapicer, obuwnik, posadzkarz, kominiarz, lakiernik, złotnik, piekarz).*

Źródło: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Pszowie

Corocznie liczba uczniów w miejskich szkołach spada, co jest zgodne z sytuacją szkolnictwa zarówno w całym województwie jak i kraju i wynika przede wszystkim z niżu demograficznego.

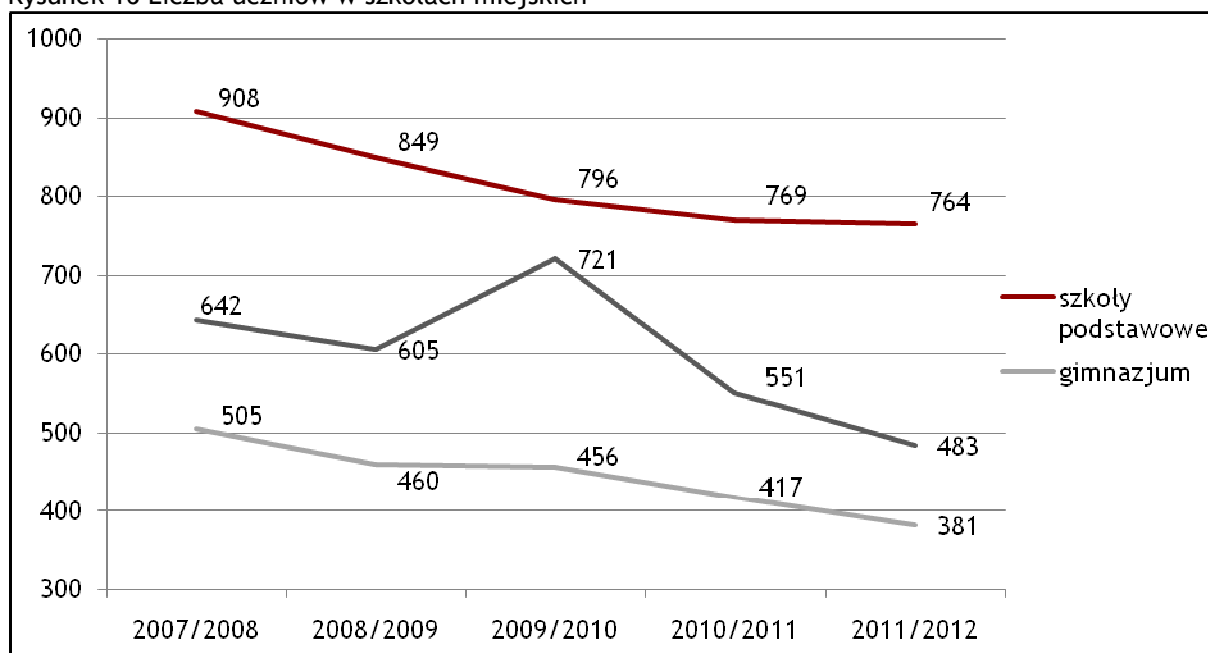
Zgodnie z danymi przedstawionymi w poniższej tabeli oraz na wykresie, na przestrzeni 5 ostatnich lat liczba uczniów szkół podstawowych zmalała o ponad 15%, a uczniów gimnazjum i ZSP zmalała o niemal 25%.

Tabela 10 Liczba uczniów w szkołach miejskich

rok szkolny:	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011	2011/2012
szkoły podstawowe, w tym:	908	849	796	769	764
- SP 1	538	504	471	450	450
- SP 2	195	176	159	150	148
- SP 3	175	169	166	169	166
gimnazjum	505	460	456	417	381
ZSP	642	605	721	551	483

Źródło: Urząd Miasta Pszów

Rysunek 16 Liczba uczniów w szkołach miejskich

Źródło: Urząd Miasta Pszów

Podana liczba uczniów przedstawia osoby uczęszczające do pszowskich szkół, a więc obejmuje również dzieci i młodzież zamieszkujące sąsiednie gminy i jednocześnie nie obejmuje mieszkańców Pszowa uczęszczających do szkół w innych gminach. Należy zwrócić szczególną uwagę, że liczba uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych mieszkających w Pszowie jest znacznie wyższa, jednak ze względu na ograniczoną liczbę placówek (jedynie 1 gimnazjum, brak liceum ogólnokształcącego) zmuszona jest do podejmowania nauki w placówkach działających na terenie innych gmin. Realia polskiego rynku pracy uświadamiają młodym ludziom istotny wpływ poziomu wykształcenia na rozwój kariery zawodowej a co za tym idzie - przyszłą jakość warunków życia. Przejawia

się to pozytywnym zjawiskiem podejmowania nauki w szkołach licealnych a w konsekwencji również w szkołach wyższych (najbliższe uczelnie wyższe zlokalizowane są w Wodzisławiu Śląskim, Jastrzębiu-Zdroju, Raciborzu oraz Rybniku). Z jednej strony daje to pozytywny skutek w znacznym wzroście mieszkańców Pszowa legitymujących się wykształceniem wyższym, z drugiej jednak stanowi duże zagrożenie w odplywie (emigracji) dużej liczby młodych, dobrze wykształconych mieszkańców do rozwiniętych ośrodków miejskich gwarantujących im lepsze warunki życia, stabilny rynek pracy i atrakcyjne możliwości rozwoju.

1.11 Ochrona zdrowia

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Pszów na infrastrukturę ochrony zdrowia w mieście składa się:

- NZOZ „Na Lamżowcu”,
- NZOZ „Vitamed”,
- NZOS „Provance”,
- NZOZ „Vita-dent”.

W mieście ponadto działa 5 aptek.

W Pszowie nie funkcjonują publiczne zakłady opieki zdrowotnej (najbliższe działają w Rydułtowach oraz w Wodzisławiu Śląskim).

1.12 Problemy społeczne

Opieka społeczna na terenie gminy organizowana jest głównie przez Ośrodek Pomocy Społecznej, którego podstawowym zadaniem jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Statystyki OPS z ostatnich lat (2007-2011) wskazują, iż do najistotniejszych problemów społecznych występujących na terenie gminy należą:

- brak mieszkań socjalnych,
- brak mieszkań chronionych np. dla osób starszych, niepełnosprawnych,
- brak schroniska dla osób bezdomnych, pomimo iż w gminie widoczne jest zapotrzebowanie na obiekt tego typu (w roku 2011 wśród rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej bezdomność była jedną z przyczyn udzielenia pomocy w 21 rodzinach, był to 50% wzrost w porównaniu z rokiem 2010),

- brak dostatecznej liczby miejsc pracy (w roku 2011 wśród rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej bezrobocie występowało w 154 rodzinach liczących łącznie 414 osób),
- przemoc w rodzinie (corocznie wzrasta liczba rodzin z udokumentowanymi przypadkami przemocy rodzinnej).

W roku 2011 w porównaniu z rokiem 2007 o ponad 16% zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, przy jednocześnie stałej liczbie mieszkańców, co może świadczyć o znacznym polepszeniu sytuacji społecznej w gminie. Nie można jednak wykluczyć, że część rodzin żyje z dochodu minimalnie przewyższającego tzw. „progi socjalne” i wykluczona jest z możliwości uzyskania pomocy społecznej mimo relatywnie niskich dochodów, co w przyszłości może przełożyć się na wzrost zachowań patologicznych przejawiających się np. zwiększonym poziomem kradzieży, przemocy w rodzinie, itd.

W roku 2011 OPS udzielił pomocy 258 rodzinom, łącznie dla 660 osób. Wśród form wsparcia znalazły się:

- zasiłki stałe: 23
- zasiłki okresowe: 137
- schronienie: 8
- posiłki: 81
- usługi opiekuńcze: 10
- sprawienie pogrzebu: 2
- zasiłek celowy i w naturze: 234
- specjalny zasiłek celowy: 68
- pobyty w Domu Pomocy Spoecznej: 9

Wskaźnik ubóstwa: 47,3 osoby korzystające z pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców.

Wśród powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej najczęściej występują: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, przemoc w rodzinie.

W Pszowie notuje się niski poziom wskaźnika przestępczości wynoszący 14,1 (liczba przestępstw/1 tys. mieszkańców). Niepokojącym zjawiskiem jest jednak rosnąca liczba przestępstw i wykroczeń: 198 w 2011 r. (137 w 2007 r.) głównie kradzieży i przestępstw drogowych.

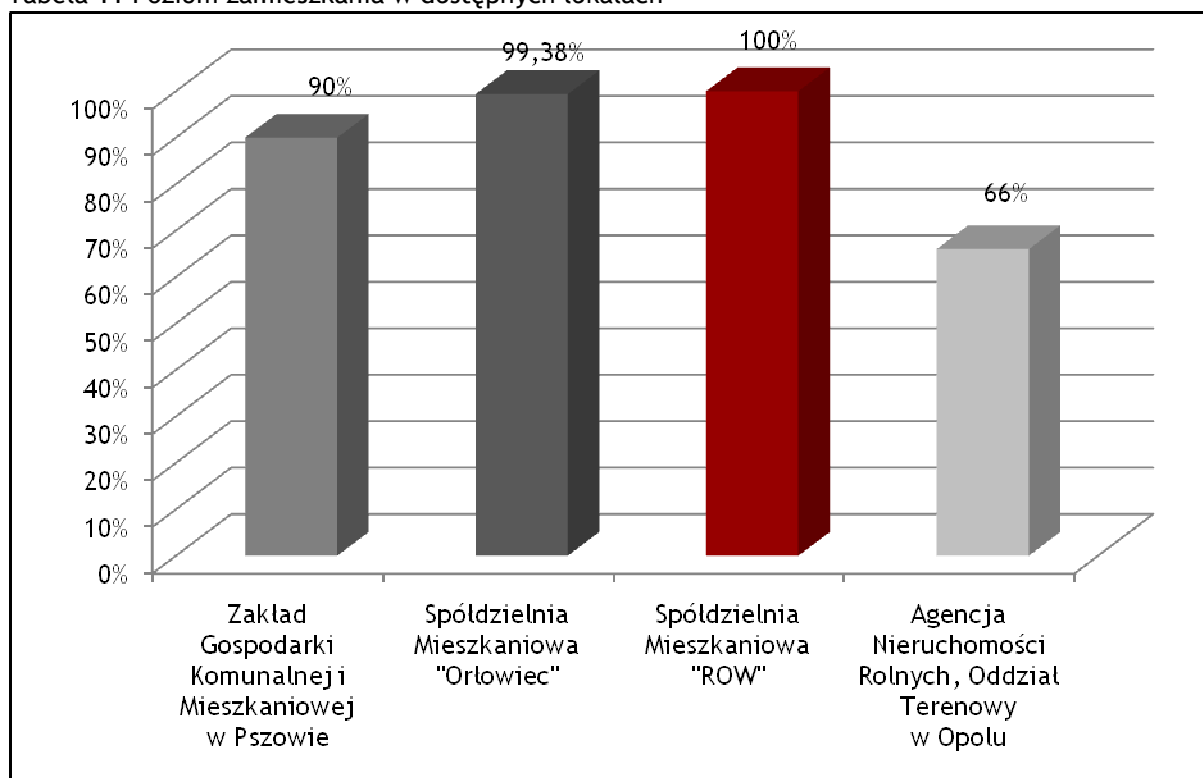
1.13 Mieszkalnictwo

Na ogół zasobów mieszkaniowych w Pszowie składają się zasoby:

- Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Pszowie
- Spółdzielni Mieszkaniowej „Orłowiec”
- Spółdzielni Mieszkaniowej „ROW”
- Agencja Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w Opolu

Łączna liczba lokali mieszkalnych w mieście, zgodnie ze stanem z grudnia 2011 r. wynosi 2013 szt.

Tabela 11 Poziom zamieszkania w dostępnych lokalach

Źródło: Urząd Miasta Pszów

Średni poziom zamieszkania dostępnych lokali wynosi 88,84%, podkreślić jednak należy, iż średnią znacznie zaniżają zasoby ANR stanowiące jedynie 4,9% ogółu zasobów mieszkaniowych.

W Pszowie, podobnie jak w całym kraju widoczny jest niedobór zasobów mieszkaniowych. Inwestycje w mieszkalnictwo od 2007 r. pozostają na podobnym poziomie. Liczba pozwoleń na budowę wydanych przez Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim dla Miasta Pszów pozostaje na średnim poziomie 50 inwestycji. Liczba pozwoleń wydawanych dla wszystkich gmin powiatu pozostaje również na stałym poziomie od roku 2007.

1.14 Infrastruktura drogowa

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Pszów na terenie Gminy Pszów występują trzy kategorie dróg:

- droga wojewódzka nr 933, w dyspozycji Zarządu Dróg Wojewódzkich w Katowicach, relacji Rzuchów - Pszów - Wodzisław Śląski, o łącznej długości około 5,8 km,
- drogi powiatowe nr 5014 S, 5015 S, 5023 S, 5024 S, 5028 S, 5030 S, 5031 S, 5032 S, 5033 S, 5034 S, 5035 S, 5036 S, w zarządzie Powiatowego Zarządu Dróg w Wodzisławiu Śląskim, o łącznej długości 19,6 km,
- drogi gminne, stanowiące uzupełnienie głównej sieci komunikacyjnej, będące w zarządzie Burmistrza Miasta Pszowa, o łącznej długości około 20,2 km.

Układ komunikacyjny miasta gwarantuje korzystne połączenia z miastami i gminami ościennymi. W mieście diagnozowane jest duże zagęszczenie ruchu kołowego (szczególnie w centrum), niewydolność układu drogowego oraz niezadowalający stan infrastruktury drogowej.

Najbliższe plany inwestycyjne w zakresie komunikacji drogowej na terenie Pszowa obejmują budowę drogi głównej południowej, ich realizatorem będzie Samorząd Województwa Śląskiego (wg stanu na marzec 2012 r. inwestor jest na etapie uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia).

1.15 Infrastruktura komunalna

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Pszów na terenie Gminy Pszów występuje (stan na 31.12.2011 r.): 33.668,49 mb sieci kanalizacji sanitarnej, z której korzysta łącznie 6.532 osób. Na terenie Gminy funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków „PSZÓW”, o przepustowości $Q=1000$ m³/d.

Najbliższe plany i zamierzenia inwestycyjne w zakresie sieci kanalizacyjnej obejmują:

- budowę kanalizacji sanitarnej w rejonie ul. A. Asnyka, ul. Zgrzebnioka w ramach zad. 1 cz. I (planowane zakończenie w 2012 r.),
- budowę kanalizacji w rejonie ul. Pszowskiej, ul. Kottątaja w ramach zad. 2 cz. II (planowane zakończenie realizacji 2013 r., obecnie trwają prace przygotowawcze - procedura przetargowa).

Dokumenty strategiczne i planistyczne gminy i jednostek jej podległych przedstawiają następujący stan perspektywiczny dla kanalizacji sanitarnej:

- planowana długość sieci: rozbudowa istniejącej sieci do 152.635,00 mb zgodnie z posiadaną koncepcją kanalizacji sanitarnej w zlewni oczyszczalni ścieków „Pszów”,
- rozbudowa istniejącej sieci do 67.380 mb zgodnie z wyznaczoną Aglomeracją Pszów,
- rozbudowa istniejącej Oczyszczalni Ścieków „PSZÓW” - II etap $Q=1.200 \text{ m}^3/\text{d}$, docelowa przepustowość $Q=2.200 \text{ m}^3/\text{d}$.

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Pszów (stan na 31.12.2010 r.) na terenie Gminy Pszów występuje łącznie 40,373 km sieci wodociągowej, w tym:

- 34,1 km należy do PWiK Spółka z o.o.
- 0,585 km należy do Amar Spółka z o.o.
- 5,688 km należy do Gminy Miasta Pszów

Zgodnie z danymi GUS (BDL, stan na 31.12.2010 r.) na terenie Gminy Pszów zasób sieci gazowej obejmuje:

- 25900 m czynnej sieci ogółem
- 6750 m czynnej sieci przesyłowej
- 19150 m czynnej sieci rozdzielczej
- 255 szt. czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych

Sieć energetyczna na terenie Gminy Pszów w 80% jest majątkiem spółki Tauron Polska Energia. Gmina Pszów zawarła umowę z Vattenfall Sales Poland Sp. z o.o. na sprzedaż energii elektrycznej oraz zapewnienie świadczenia usług dystrybucji energii elektrycznej, następnie infrastrukturę i usługi przejęła firma Tauron Polska Energia. Zgodnie ze stanem na dzień 02 stycznia 2012 r. ilość punktów świetlnych na terenie Gminy Pszów wynosi 976 szt. (dane Urzędu Miasta Pszów). Zgodnie z danymi GUS (BDL, stan na 31.12.2010 r.) na terenie Gminy Pszów występuje 5176 odbiorców energii elektrycznej na niskim napięciu, natomiast zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu wynosi 12317 MWh.

2 Spis ilustracji

Rysunek 1 Struktura własnościowa gruntów [ha]	6
Rysunek 2 Mienie komunalne, nieruchomości zabudowane	7
Rysunek 3 Oferta Kompanii Węglowej S.A.	7
Rysunek 4 Poziom liczby mieszkańców Pszowa w latach 2007-2011	9
Rysunek 5 Liczba mieszkańców Pszowa w latach 2007-2011	10
Rysunek 6 Procentowy udział liczby ludności gmin powiatu wodzisławskiego w całkowitej liczbie mieszkańców powiatu	11
Rysunek 7 Procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w całkowitej liczbie mieszkańców Pszowa	12
Rysunek 8 Liczba podmiotów gospodarczych na terenie Pszowa w latach 2007-2010.....	16
Rysunek 9 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie Pszowa w latach 2007-2010.....	16
Rysunek 10 Wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie Pszowa w latach 2007-2010	17
Rysunek 11 Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu wodzisławskiego w 2010 r.....	18
Rysunek 12 Wskaźnik przedsiębiorczości gmin powiatu wodzisławskiego roku 2010	18
Rysunek 13 Procentowy udział bezrobotnych poszczególnych gmin powiatu wodzisławskiego w liczbie bezrobotnych powiatu ogółem	21
Rysunek 14 Procentowy udział osób pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy	22
Rysunek 15 Oferta edukacyjna Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Pszowie na rok szkolny 2012/2013	24
Rysunek 16 Liczba uczniów w szkołach miejskich	25

3 Spis tabel

Tabela 1 Struktura własnościowa gruntów na terenie Pszowa.....	5
Tabela 2 Liczba mieszkańców Gminy Pszów w latach 2007-2011.....	9
Tabela 3 Prognoza liczby mieszkańców Powiatu Wodzisławskiego oraz Województwa Śląskiego w latach 2015-2030	11
Tabela 4 Przyrost naturalny w Gminie Pszów w latach 2007-2010, stan na 31.XII.....	11
Tabela 5 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Pszów w latach 2007-2010, stan na 31.XII....	12
Tabela 6 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Pszów w latach 2007-2010, stan na 31.XII	13
Tabela 7 Podmioty gospodarki narodowej w latach 2007-2010.....	15
Tabela 8 Zestawienie podmiotów gospodarczych wg sekcji i działów PKD 2007 w roku 2010	19
Tabela 9 Liczba bezrobotnych ogółem w poszczególnych gminach powiatu wodzisławskiego w roku 2011 oraz styczniu roku 2012.....	20
Tabela 10 Liczba uczniów w szkołach miejskich.....	25
Tabela 11 Poziom zamieszkania w dostępnych lokalach	28

Załącznik nr 2a - Sprawozdanie z konsultacji społecznych (1 spotkanie)

	 Gmina Miasto Pszów
---	--

Tytuł opracowania	Sprawozdanie z warsztatów społecznych dotyczących aktualizacji Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 - spotkanie z młodzieżą -
Inwestor	Gmina Miasto Pszów
Przeznaczenie	Dokument sprawozdawczy dla celów aktualizacji Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020
Data opracowania	Styczeń 2012 r.
Wykonawca	GRUPA DORADCZA ALTIMA Sp. z o.o. ul. Ligocka 103 bud. 7 40-568 Katowice NIP: 634 274 91 12 REGON: 241581964

SPIS TREŚCI

1. Wykorzystane materiały i dokumentacje związane z aktualizacją Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020.	3
2. Wprowadzenie	4
2.1. Podstawowe informacje	4
2.2. Tematyka warsztatów nr 1	4
3. Mocne i słabe strony funkcjonowania Pszowa	5
3.1. Mocne strony	5
3.2. Słabe strony	5
4. Wyróżniki miasta	5
5. Wizja rozwojowa Pszowa na nadchodzące lata	6
6. Projekty strategiczne	6
7. Polityka promocyjno – informacyjna Gminy	7

1. Wykorzystane materiały i dokumentacje związane z aktualizacją Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów.

Warsztaty zostały przeprowadzone z uwzględnieniem danych zawartych w następujących dokumentach:

- Strategii rozwoju Gminy Miasta Pszów (wersja przed aktualizacją);
- Wersji roboczej niektórych elementów Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów;
- Danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Miasta Pszów;
- Danych statystycznych GUS dla Gminy Miasta Pszów.

Przyjęte definicje w niniejszym opracowaniu:

Beneficjent/Inwestor   Gmina Miasto Pszów

Strategia   Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na
lata 2011 – 2020

2. Wprowadzenie

2.1. Podstawowe informacje

Dotychczasowa *Strategia zrównoważonego rozwoju Pszowa* objęła lata 2002 – 2010, w związku z czym władze Gminy podjęły decyzję o jej aktualizacji. Oprócz zakończenia zdefiniowanego w Strategii horyzontu czasowego, aktualizacja wynika również z szeregu innych czynników, do których należy zaliczyć znaczące zmiany społeczno-gospodarcze zachodzące zarówno na terenie Miasta Pszów, jak i w otoczeniu regionalnym i krajowym. Należy też zwrócić uwagę na nowe zapisy w legislacji krajowej nakładające nowe obowiązki na władze samorządowe (np. w związku z kreowaniem i koordynacją lokalnej polityki efektywności energetycznej, a także na pojawiające się nowe możliwości dofinansowania niektórych zadań zarówno ze środków UE, jak i środków budżetu województwa śląskiego i państwa).

Nowa Strategia jest opracowywana z zastosowaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego – integralnym elementem procesu tworzenia dokumentu są konsultacje społeczne, zróżnicowane zarówno pod względem grup odbiorców docelowych, jak i podejmowanej tematyki.

2.2. Tematyka warsztatów nr 1

Na spotkanie warsztatowe nr 1, które odbyło się 26 stycznia 2012 r., została zaproszona młodzież z terenu Miasta Pszów. Osoby uczestniczące w spotkaniu reprezentowały zarówno młodzież młodszą – uczącą się w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, jak i studentów oraz młodzież pracującą.

Tematyka spotkania obejmowała następujące podstawowe elementy:

- Prezentacja podstawowych faktów z zakresu demografii, kwestii społecznych, gospodarczych i przestrzennych dotyczących Gminy,
- Zdefiniowanie mocnych stron Gminy oraz najistotniejszych obszarów problemowych,
- Próba sformułowania wizji rozwojowej Gminy na nadchodzące lata,
- Wskazanie projektów strategicznych, które będą miały największy wpływ na rozwój Gminy,
- Omówienie sposobów efektywnej komunikacji na linii *władze gminy – młodzież*.

Spotkanie było prowadzone w formule warsztatowej, uwzględniającej różne formy pracy grupowej.

3. Mocne i słabe strony funkcjonowania Pszowa

Uwzględniając młodzież jako grupę odbiorców przedmiotowego spotkania, zdefiniowanie mocnych i słabych stron funkcjonowania Gminy przeprowadzono w kontekście odpowiedzi na pytanie: *Czy chciałbym pozostać mieszkańcem Pszowa?* Przeprowadzona debata pozwoliła na sformułowanie mocnych i słabych stron Gminy wskazanych poniżej.

3.1. Mocne strony

- Spokojna atmosfera, różna od wielkomiejskiego pędu,
- Korzystne położenie komunikacyjne i geograficzne,
- Dobra dostępność oraz wysoki poziom placówek oświatowych i edukacyjnych,
- Dobrze rozwinięta infrastruktura kultury oraz bogaty program wydarzeń kulturalnych,
- Stosunkowo niskie ceny mieszkań,
- Bazylika oraz Kalwaria Pszowska,
- Dostępność terenów inwestycyjnych (w tym tereny wymagające rewitalizacji),
- Dobrze rozwinięty system komunikacji na linii miasto-mieszkańcy,
- Dobra promocja miasta.

3.2. Słabe strony

- Niewystarczająco rozwinięty system komunikacji publicznej, utrudniający osobom nie posiadającym własnego środka transportu dotarcie do okolicznych miast,
- Niedobory w zakresie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (brak dużego centrum sportowo-rekreacyjnego),
- Brak klubów sportowych dla młodzieży (poza piłką nożną),
- Brak klubów, dyskotek itp. dla młodzieży
- Małe zróżnicowanie i niska dostępność miejsc pracy,
- Niezadowalająca jakość lokalnej infrastruktury drogowej (konieczność podjęcia bardziej intensywnych prac remontowych),
- Zbyt mała liczba miejsc parkingowych na terenie miasta,
- Brak wyodrębnionego funkcjonalnie i atrakcyjnie zagospodarowanego rynku.

4. Wyróżniki miasta

Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o określenie potencjału wyróżniającego Pszów – cech, obiektów, miejsc itp., które stanowią obecnie lub mogłyby stanowić w przyszłości wyróżnik miasta na tle okolicznych gmin. Jednoznacznie, jako wyróżnik Pszowa wskazano Bazylikę wraz ze znajdującymi się w niej freskami oraz Kalwarię Pszowską, podkreślając jednocześnie, iż wymagają one ciągłej intensywnej promocji. Ponadto zwrócono uwagę na możliwość

całościowej promocji miasta jako centrum pielgrzymkowego, co wymagało będzie zapewnienia infrastruktury noclegowej i gastronomicznej (np. dla organizacji rekolekcji).

Młodzież obecna podczas warsztatów wskazała również na bogatą ofertę w zakresie imprez, takich jak koncerty, wydarzenia kulturalne czy występy kabaretowe, co mogłoby zostać wykorzystane jako element przyciągający młodych ludzi z okolicznych miast.

Jako potencjalny wyróżnik miasta w nadchodzących latach wskazano możliwość zagospodarowania hałdy pogórnicy na cele sportowo-rekreacyjne, tworząc całoroczny kompleks przyciągający zarówno mieszkańców, jak i osoby spoza Pszowa. Na chwilę obecną, wiele osób kojarzy miasto z lodowiskiem, więc, zdaniem uczestników spotkania, należy wykorzystać ten fakt rozbudowując lokalną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną.

5. Wizja rozwojowa Pszowa na nadchodzące lata

W kontekście własnych oczekiwań oraz zdefiniowanych mocnych stron Gminy, obecna na spotkaniu młodzież podjęła próbę wskazania kierunków rozwojowych dla Pszowa, które pozwolą na pełne wykorzystanie dostępnego potencjału rozwojowego. Według uczestników spotkania, Pszów w perspektywie 10 lat powinien jawić się jako *oaza kultury, sportu i rekreacji*. Młodzież jednoznacznie wskazuje na konieczność stopniowego odchodzenia od górniczego charakteru miasta i zagospodarowania potencjału turystycznego (turystyka pielgrzymkowa) oraz rekreacyjnego (rewitalizacja terenów pogórnicych oraz ich zagospodarowanie na cele związane z różnymi formami aktywnego wypoczynku).

6. Projekty strategiczne

Wizja rozwojowa Gminy może być wdrażana za pomocą konkretnych projektów, zarówno o charakterze infrastrukturalnym, jak i szkoleniowo-doradczym i promocyjno-informacyjnym. Tematyka projektów wskazanych przez młodzież jako priorytetowe dla Gminy w nadchodzących latach obejmuje:

- Utworzenie placu centralnego (ryнку), gdzie ogniskowało się będzie życie kulturalne/towarzyskie miasta. Realizacja projektu przyczyni się także do podniesienia aktywności mieszkańców miasta (w tym ludzi młodych),
- Budowę całorocznego centrum sportów i rekreacji (niekoniecznie, jako inwestycję miejską, a np. uwzględniającą inwestora zewnętrznego),
- Rewitalizację terenów pogórnicych.

7. Polityka promocyjno – informacyjna Gminy

Uczestnicząca w spotkaniu młodzież podkreśliła, iż funkcjonuje wiele kanałów przekazu informacji na temat sytuacji w mieście, organizowanych wydarzeń oraz spraw lokalnych (tablice ogłoszeń, strona www Urzędu Miasta, strona MOK-u, internetowy serwis sms-owy, media lokalne). Niemniej jednak, zwrócono uwagę na małą liczbę mieszkańców korzystających z dostępnych kanałów, co przekłada się na małą aktywność oraz problemy z dotarciem do niektórych informacji.

Nieco więcej kłopotów, zdaniem uczestników spotkania, sprawia przekazywanie własnych opinii/komentarzy i problemów do urzędu. Niemniej jednak, poczta elektroniczna oraz spotkania bezpośrednie zostały tu wskazane jako najbardziej pożądane.

Podsumowując, nie zgłoszono konieczności wprowadzenia zasadniczych zmian w lokalnej polityce informacyjnej, uznając wykorzystywane kanały przekazu informacji za wystarczające oraz dobrze prowadzone.

Załącznik nr 2b - Sprawozdanie z konsultacji społecznych (2 spotkanie)

 altima	 Gmina Miasto Pszów
--	--

Tytuł opracowania	Sprawozdanie z warsztatów społecznych dotyczących aktualizacji Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011-2020 - kwestie społeczno-gospodarcze
Inwestor	Gmina Miasto Pszów
Przeznaczenie	Dokument sprawozdawczy dla celów aktualizacji Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów
Data opracowania	Luty 2012 r.
Wykonawca	GRUPA DORADCZA ALTIMA Sp. z o.o. ul. Ligocka 103 bud. 7 40-568 Katowice NIP: 634 274 91 12 REGON: 241581964

SPIS TREŚCI

1. Wykorzystane materiały i dokumentacje związane z aktualizacją Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów.	3
2. Wprowadzenie	4
2.1. Podstawowe informacje	4
2.2. Tematyka warsztatów nr 1	4
3. Problemy w sferze społeczno-gospodarczej	6
4. Wyróżniki miasta	8

1. Wykorzystane materiały i dokumentacje związane z aktualizacją Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów.

Warsztaty zostały przeprowadzone z uwzględnieniem danych zawartych w następujących dokumentach:

- Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów (wersja przed aktualizacją);
- Wersji roboczej części diagnozującej Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów;
- Danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Miasta Pszów;
- Danych statystycznych GUS dla Gminy Miasta Pszów.

Przyjęte definicje w niniejszym opracowaniu:

Beneficjent/Inwestor

Gmina Miasto Pszów

Strategia

Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 – 2020

2. Wprowadzenie

2.1. Podstawowe informacje

Dotychczasowa *Strategia zrównoważonego rozwoju Pszowa* objęła lata 2002 – 2010, w związku z czym władze Gminy podjęły decyzję o jej aktualizacji. Oprócz zakończenia zdefiniowanego w Strategii horyzontu czasowego, aktualizacja wynika również z szeregu innych czynników, do których należy zaliczyć znaczące zmiany społeczno-gospodarcze zachodzące zarówno na terenie Miasta Pszów, jak i w otoczeniu regionalnym i krajowym. Należy też zwrócić uwagę na nowe zapisy w legislacji krajowej nakładające nowe obowiązki na władze samorządowe (np. w związku z kreowaniem i koordynacją lokalnej polityki efektywności energetycznej, a także na pojawiające się nowe możliwości dofinansowania niektórych zadań zarówno ze środków UE, jak i środków budżetu województwa śląskiego i państwa.

Nowa Strategia jest opracowywana z zastosowaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego – integralnym elementem procesu tworzenia dokumentu są konsultacje społeczne, zróżnicowane zarówno pod względem grup odbiorców docelowych, jak i podejmowanej tematyki.

2.2. Tematyka warsztatów nr 1

Na spotkanie warsztatowe nr 2, które odbyło się 23 lutego 2012 r., zostali zaproszeni przedstawiciele następujących środowisk:

- Radni Rady Miejskiej w Pszowie,
- Instytucje społeczne, kulturalne i rynku pracy,
- Instytucje pozarządowe z terenu miasta,
- Jednostki organizacyjne Gminy, w tym placówki edukacyjne,
- Spółdzielnie mieszkaniowe,
- Parafie z terenu Pszowa,
- Przedsiębiorcy,
- Kopalnia KWK „Rydułtowy – Anna”

Tematyka spotkania obejmowała następujące podstawowe elementy:

- Prezentacja podstawowych faktów z zakresu demografii, kwestii społecznych i gospodarczych dotyczących Gminy (na podstawie danych statystycznych zgromadzonych w ramach prac nad częścią diagnozującą Strategii),
- Zdefiniowanie mocnych stron Gminy oraz najistotniejszych obszarów problemowych,

- Próba sformułowania wyróżników miasta, które są wykorzystywane obecnie lub stanowią o przyszłym potencjale rozwojowym miasta.

Ze względu na ograniczenia lokalowe, spotkanie było prowadzone w formie dyskusji otwartej.

3. Problemy w sferze społeczno-gospodarczej

Najistotniejszym punktem spotkania było zdefiniowanie problemów pojawiających się w obszarze zagadnień społeczno-gospodarczych dotyczących Pszowa. Wymiana poglądów miała formę dyskusji otwartej, podczas której uczestnicy spotkania zabierali głos w celu zarysowania kwestii problemowych na terenie miasta lub zgłoszenia głosu polemicznego w stosunku do poprzednika.

Jako główny obszar problemowy na terenie Pszowa zdefiniowano likwidację działającej na terenie miasta kopalni. Co prawda, plany likwidacyjne są znane już od dawna i cały proces ma charakter długofalowy, jednakże największe skutki będą dopiero widoczne po całkowitym zaprzestaniu eksploatacji. W chwili obecnej postępujące zmiany nie dotknęły aż tak znacząco małych przedsiębiorców działających w branży okologicznej (zarówno w obszarze usług bezpośrednio związanych z górnictwem, jak i powiązanych w sposób pośredni – np. miejscowe lokale gastronomiczne, sklepiki itp.). Zwrócono uwagę na powiązanie długoletniej dominacji przemysłu wydobywczego w Pszowie z niskim poziomem przedsiębiorczości w mieście. Ze względu na łatwy dostęp do trwałych, dobrze płatnych i bezpiecznych miejsc pracy w kopalni, większość mieszkańców Pszowa nie była zmuszona do podejmowania działań związanych z tworzeniem/współtworzeniem miejsc pracy (samozatrudnienie, tworzenie miejsc pracy w obszarze własnej działalności gospodarczej i otwartej konkurencji rynkowej). Obecnie sytuacja ta ulega zmianie, na co zwrócili uwagę przedstawiciele Powiatowego Urzędu Pracy – zaobserwowano coraz większą liczbę młodych ludzi rozważających rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Jednocześnie jednak, wskazano na problemy z dotarciem do informacji w tym zakresie oraz brak długoletniej tradycji rozwoju przedsiębiorczości na terenie miasta (co odzwierciedlają m.in. niedobory dotyczące instytucji otoczenia gospodarczego, środowisk zrzeszających przedsiębiorców itp.). Burmistrz zwrócił uwagę na powstały niedawno punkt informacyjny, który będzie świadczył wsparcie głównie młodym osobom (także w zakresie podejmowania działalności gospodarczej).

Jeżeli chodzi o strukturę gospodarczą Pszowa, podkreślono problem diametralnej zmiany, jaka nastąpi w związku z zamknięciem kopalni. Wskazywano na konieczność znalezienia dużego inwestora skłonnego do podjęcia działalności na terenie miasta, co może jednak być niezmiernie trudne ze względu na konieczność konkurowania z innymi samorządami, niejednokrotnie dysponującymi większym potencjałem rozwojowym oraz bardziej atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi (czy to pod względem powierzchni całkowitej, czy też stopnia skomunikowania). Bardziej realną opcją wydaje się być stopniowy rozwój przedsiębiorczości

na terenie miasta, stwarzanie korzystnych warunków w tym obszarze oraz przyciąganie do Pszowa przedsiębiorstw sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw.

Dywersyfikacja struktury gospodarczej Pszowa jest bezpośrednio powiązana z rewitalizacją licznych terenów pogórnich, które są lub będą wkrótce dostępne na terenie miasta. Bardzo istotną kwestią będzie wypracowanie wspólnie z właścicielem (Kompania Węglowa) efektywnego systemu sprzedaży bądź przekazywania tych terenów nowym właścicielom, gdyż w przeciwnym wypadku potencjalni inwestorzy mogą bardzo szybko zniechęcać się do realizacji działań inwestycyjnych na terenie Pszowa. Atrakcyjne zagospodarowanie terenów pogórnich na terenie miasta to kwestia o znaczeniu strategicznym dla przyszłego kształtu gospodarczego miasta.

Problem osób bezrobotnych pojawił się także w kontekście kłopotów z dojazdem do miejsc pracy w sąsiadujących miejscowościach. Pracownicy Powiatowego Urzędu Pracy zwrócili uwagę, iż ze względu na niewystarczająco rozwiniętą sieć połączeń międzymiastowych, część osób nie podejmuje pracy poza Pszowem, gdyż nie dysponują własnym środkiem transportu, a istniejące połączenia nie zapewniają dotarcia do pracy/powrotu. Problem sieci komunikacyjnej został również poruszony w kontekście dojazdów uczniów do szkół średnich na terenie miasta.

Rosnąca liczba osób bezrobotnych oraz niski wskaźnik przedsiębiorczości to tematy mające bezpośrednie przełożenie na sferę ubóstwa w mieście. Niemniej jednak, sytuacja na tle miejscowości okolicznych wygląda dosyć korzystnie. Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej zarysowali działania podejmowane w mieście w związku z przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, w tym projekty systemowe współfinansowane ze środków Unii Europejskiej i działalność świetlic środowiskowych i terapeutycznych.

Uczestnicy spotkania podkreślali konieczność estetycznego zagospodarowania pszowskich osiedli, także pod względem tworzenia placów zabaw dla dzieci, zieleńców itp. Zwracano również uwagę na konieczność ciągłego rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej miasta (tworzenie boisk sportowych w różnych częściach miasta ale również potrzebę utworzenia dużego obiektu stanowiącego wyróżnik miasta w skali lokalnej lub ponadlokalnej).

Jeżeli chodzi o aktywność społeczną, wskazywano na dosyć dużą liczbę funkcjonujących na terenie miasta organizacji pozarządowych. Przedstawicielka Towarzystwa Przyjaciół Pszowa przedstawiła podejmowane przez organizację działania. Niemniej jednak, ogólna konkluzja dotyczyła niskiego poziomu aktywności społecznej mieszkańców miasta, z uwzględnieniem

ludzi młodych, niezależnie od tego, czy jest to aktywność zorganizowana w ramach organizacji pozarządowych (trudności z pozyskaniem nowych członków), czy uczestnictwo w organizowanych przez Miasto wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych itp.

Podczas spotkania pojawił się także temat konieczności ograniczania niskiej emisji na terenie miasta i zastosowania mniej inwazyjnych dla środowiska źródeł energii niż niskosprawne kotły na paliwa stałe. Wymaga to jednak długofalowych, skoordynowanych działań, gdyż ze względu na dostęp wielu mieszkańców do stosunkowo taniego opału nie należy spodziewać się wśród mieszkańców bardzo dużego zainteresowania ponoszeniem kosztów inwestycyjnych w tym zakresie.

Pomimo iż spotkanie poświęcone było kwestiom społeczno-gospodarczym, padały liczne głosy dotyczące problemów w obszarze infrastruktury (ta problematyka będzie szczegółowo dyskutowana na kolejnym spotkaniu konsultacyjnym). Wskazane problemy infrastrukturalne dotyczyły m.in.:

- Niewystarczająco rozwiniętej sieci kanalizacji sanitarnej (niedobory w niektórych dzielnicach miasta),
- Braku miejsc parkingowych,
- Konieczności lepszego skomunikowania miasta z innymi ośrodkami regionu, co umożliwi np. wykorzystanie lokalnych zasobów pod budownictwo indywidualne.

4. Wyróżniki miasta

Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o określenie potencjału wyróżniającego Pszów – cech, obiektów, miejsc itp. które stanowią obecnie lub mogłyby stanowić w przyszłości wyróżnik miasta na tle okolicznych gmin.

- Podobnie jak na spotkaniu z młodzieżą, jako kluczowy wyróżnik Pszowa wskazano Bazylikę wraz ze znajdującymi się w niej freskami oraz Kalwarię Pszowską. Niemniej jednak, zwrócono uwagę na konieczność rozwoju infrastruktury towarzyszącej (noclegowej, gastronomicznej itp.).
- Jako kolejny, potencjalny wyróżnik Pszowa wskazano atrakcyjne zagospodarowanie terenów pogórniczych. To jednak wiąże się z uregulowaniem kwestii własnościowych oraz wypracowaniem sprawnego systemu przekazywania własności nowym nabywcom, a także przygotowaniem spójnej koncepcji zagospodarowania tych terenów.
- Podkreślono, iż Miasto dysponuje atrakcyjnie położonymi i znacznie tańszymi niż obszar dużych miast (w tym obszary podmiejskie) terenami przeznaczonymi pod budownictwo

mieszkaniowe. Stanowi to potencjalną szansę na przyciągnięcie mieszkańców spoza Pszowa, którzy pracują w dużych miastach w regionie (np. Rybnik, Gliwice, Katowice). Warunkiem powodzenia tej koncepcji jest jednak rozbudowa systemu komunikacyjnego poprzez uruchomienie Drogi Głównej Południowej.

W kontekście dyskusji o wyróżnikach miasta pojawiły się także głosy dotyczące konieczności rozwoju współpracy międzygminnej skierowanej na wykorzystanie atutów poszczególnych miast powiatu/subregionu, co będzie generowało znacznie więcej korzyści niż ciągłą rywalizacją.

Spotkanie konsultacyjne zakończyło się około godziny 17.00.

Załącznik nr 2c - Sprawozdanie z konsultacji społecznych (3 spotkanie)

 altima	 Gmina Miasto Pszów
--	--

Tytuł opracowania	Sprawozdanie z warsztatów społecznych dotyczących aktualizacji Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020 - kwestie infrastrukturalne -
Inwestor	Gmina Miasto Pszów
Przeznaczenie	Dokument sprawozdawczy dla celów aktualizacji Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów
Data opracowania	Marzec 2012 r.
Wykonawca	GRUPA DORADCZA ALTIMA Sp. z o.o. ul. Ligocka 103 bud. 7 40-568 Katowice NIP: 634 274 91 12 REGON: 241581964

SPIS TREŚCI

1. Wykorzystane materiały i dokumentacje związane z aktualizacją Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów.	3
2. Wprowadzenie	4
2.1. Podstawowe informacje	4
2.2. Tematyka warsztatów nr 3	4
3. Problemy w sferze przestrzennej	6
4. Wizja miasta	8
5. Inwestycje priorytetowe dla rozwoju miasta	8
6. Komunikacja	9

1. Wykorzystane materiały i dokumentacje związane z aktualizacją Strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 - 2020.

Warsztaty zostały przeprowadzone z uwzględnieniem danych zawartych w następujących dokumentach:

- Strategii zrównoważonego rozwoju Pszowa (wersja przed aktualizacją);
- Wersji roboczej części diagnozującej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Miasta Pszów;
- Danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Miasta Pszów;
- Danych statystycznych GUS dla Gminy Miasta Pszów.

Przyjęte definicje w niniejszym opracowaniu:

Beneficjent/Inwestor

Gmina Miasto Pszów

Strategia

Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Miasta Pszów na lata 2011 – 2020

2. Wprowadzenie

2.1. Podstawowe informacje

Dotychczasowa *Strategia zrównoważonego rozwoju Pszowa* objęła lata 2002 – 2010, w związku z czym władze Gminy podjęły decyzję o jej aktualizacji. Oprócz zakończenia zdefiniowanego w Strategii horyzontu czasowego, aktualizacja wynika również z szeregu innych czynników, do których należy zaliczyć znaczące zmiany społeczno-gospodarcze zachodzące zarówno na terenie Miasta Pszów, jak i w otoczeniu regionalnym i krajowym. Należy też zwrócić uwagę na nowe zapisy w legislacji krajowej nakładające nowe obowiązki na władze samorządowe (np. w związku z kreowaniem i koordynacją lokalnej polityki efektywności energetycznej, a także na pojawiające się nowe możliwości dofinansowania niektórych zadań zarówno ze środków UE, jak i środków budżetu województwa śląskiego i państwa.

Nowa Strategia jest opracowywana z zastosowaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego – integralnym elementem procesu tworzenia dokumentu są konsultacje społeczne, zróżnicowane zarówno pod względem grup odbiorców docelowych, jak i podejmowanej tematyki.

2.2. Tematyka warsztatów nr 3

Na spotkanie warsztatowe nr 3, które odbyło się 21 marca 2012 r. w sali OSP Pszów, zostali zaproszeni przedstawiciele następujących środowisk:

- Radni Rady Miejskiej w Pszowie,
- Instytucje społeczne, kulturalne i rynku pracy
- Instytucje pozarządowe z terenu miasta,
- Jednostki organizacyjne Gminy, w tym placówki edukacyjne,
- Spółdzielnie mieszkaniowe,
- Parafie z terenu Pszowa,
- Przedsiębiorcy,
- Przedstawiciele KWK „Rydułtowy-Anna”.

Tematyka spotkania obejmowała następujące podstawowe elementy:

- Prezentacja podstawowych faktów z zakresu sfery przestrzennej miasta uwzględniającej: zasoby mieszkaniowe, ruch budowlany, infrastrukturę techniczną i komunikacyjną (na podstawie danych statystycznych zgromadzonych w ramach prac nad częścią diagnozującą Strategii),

- Zdefiniowanie mocnych stron Gminy oraz najistotniejszych obszarów problemowych w zakresie infrastruktury,
- Próba zdefiniowania wizji miasta na rok 2020,
- Określenie projektów strategicznych dla miasta,
- Dyskusja na temat bieżącej komunikacji na linii miasto – mieszkańcy / podmioty funkcjonujące na terenie Pszowa.

Spotkanie było prowadzone w formule warsztatowej z uwzględnieniem pracy grupowej oraz dyskusji otwartej.

3. Problemy w sferze przestrzennej

Najistotniejszym punktem spotkania było zdefiniowanie problemów pojawiających się w sferze infrastrukturalnej Pszowa. Uczestnicy warsztatów pracowali w trzech grupach, które w pierwszej kolejności identyfikowały kwestie problemowe, a następnie proponowały działania zaradcze dla problemów wskazanych przez grupę sąsiednią.

Podobnie jak podczas warsztatów poświęconych kwestiom społeczno-gospodarczym, jako główne źródło problemów wskazano likwidację działającej w Pszowie kopalni oraz trudności związane z zagospodarowaniem terenów po działalności zakładu wydobywczego.

Poszczególne problemy oraz działania zaradcze wskazane przez uczestników spotkania zostały zaprezentowane poniżej:

- Likwidacja kopalni i degradacja terenów pokopalnianych.

Likwidacja największego zakładu pracy w mieście to niewątpliwie największy i najistotniejszy problem z jakim miasto będzie musiało się zmierzyć w nadchodzących latach. Oprócz problemów społeczno-gospodarczych, zamknięcie pszowskiej części KWK Rydułtowy-Anna będzie miało przełożenie na kwestie infrastrukturalne. Można je podzielić na dwie zasadnicze części: - zagospodarowanie istniejącej infrastruktury na różne cele; - zagospodarowanie terenów pogórnich (w tym hałd i zwalowisk) nowopowstałą infrastrukturą. Podczas spotkania podkreślano konieczność wypracowania spójnej koncepcji zagospodarowania terenów obecnego zakładu produkcyjnego. Najczęściej formułowane sugestie obejmowały zagospodarowanie na potrzeby produkcji przemysłowej innego typu niż wydobycie węgla kamiennego, a także wykorzystanie dostępnych terenów pod działalność sportowo-rekreacyjną. Niemniej jednak, uczestnicy spotkania zwracali też uwagę na trudności we współpracy z Kompanią Węglową w ustaleniach dotyczących przyszłych planów zagospodarowania bądź sprzedaży tych terenów.

- Brak miejsc parkingowych w centrum miasta i na osiedlach.

Problem podnoszony podczas większości spotkań. Niedobory w zakresie miejsc parkingowych dają się we znaki nie tylko mieszkańcom miasta, ale także osobom przyjezdnym (szczególnie w centralnej części miasta). Na terenie osiedli, rozwiązanie problemu leży w dużej mierze w kompetencjach spółdzielni mieszkaniowych; jeżeli chodzi o centrum miasta, znaczną poprawę sytuacji zapewni realizacja projektu przebudowy pszowskiego rynku (inwestycja przewiduje utworzenie kilkudziesięciu miejsc parkingowych w centrum miasta).

- Brak chętnych na podłączenie się do sieci gazowej i ciepłowniczej.

W przeciwieństwie do sieci kanalizacyjnej, gdzie pokrycie miasta siecią jest niższe niż zapotrzebowanie mieszkańców, w przypadku sieci gazowej i ciepłowniczej, w Pszowie istnieje problem znalezienia chętnych. Wiąże się to bezpośrednio z powszechnym dostępem do węgla kamiennego (w tym udostępnianego pracownikom KWK w formie deputatu), co sprawia, iż ogrzewanie domów innymi paliwami jest nieopłacalne ekonomicznie. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest wysoki poziom niskiej emisji na terenie miasta. Rozwiązania można upatrywać w zmianach systemowych i postępującej zmianie podejścia – coraz częściej w nowobudowanych, dobrze ocieplonych budynkach koszty ogrzewania paliwami innymi niż węgiel kamienny są porównywalne, przy jednoczesnym podwyższonym wskaźniku komfortu użytkowania.

- Niewystarczająco rozwiniętej sieci kanalizacji sanitarnej (niedobory w niektórych dzielnicach miasta).

Miasto na bieżąco rozbudowuje lokalną sieć kanalizacyjną – w trakcie realizacji są dwie duże inwestycje, które po zakończeniu zapewnią pokrycie siecią większości miasta.

- Słabe uzbrojenie dostępnych w mieście terenów inwestycyjnych.

Pomimo iż miasto dysponuje terenami inwestycyjnymi, zróżnicowanymi pod względem powierzchni i lokalizacji, większość z nich nie jest przygotowana do szybkiego rozpoczęcia inwestycji (pełne uzbrojenie itp.). Sytuację mogłoby poprawić wytyczenie lokalnej strefy aktywności gospodarczej i odpowiednie przygotowanie zlokalizowanych tam terenów.

- Mało atrakcyjne skomunikowanie miasta w porównaniu z większością miast ościennych.

Miasto nie leży bezpośrednio przy nowobudowanej autostradzie A1, zaś drogi dojazdowe do Rybnika, Raciborza czy Wodzisławia Śląskiego są dosyć mocno obciążone komunikacyjnie. Obniżona dostępność komunikacyjna Pszowa nie pozwala na pełne wykorzystanie potencjału rozwojowego miasta, w tym terenów inwestycyjnych lub terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Częściową poprawę sytuacji zapewni uruchomienie odcinka autostrady A1 do zjazdu w Świerklanach, jednak pełny potencjał rozwojowy miasta zostanie uruchomiony dopiero po zakończeniu budowy Drogi Głównej Południowej.

- Poziom infrastruktury sportowo-rekreacyjnej nie pozwalający na przyciągnięcie osób zainteresowanych z miast/gmin sąsiadujących.

Lokalną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną uznano za adekwatną do bieżących potrzeb mieszkańców miasta. Niemniej jednak, stwierdzono, iż Pszów nie posiada wyróżnika w tym obszarze, który mógłby zainteresować mieszkańców gmin okolicznych. Wskazano, iż rewitalizacja terenów pogórnicych na potrzeby dużej inwestycji sportowo-rekreacyjnej mogłaby przyciągnąć osoby z gmin sąsiadujących. Uczestnicy spotkania podkreślili jednak konieczność współpracy, a nie rywalizacji z jednostkami ościennymi w tym zakresie.

- Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna (sieć gazowa, kanalizacyjna, ciepłownicza) w stosunku do potencjału lokalnych terenów budowlanych.

Tereny pod budownictwo mieszkaniowe dostępne na terenie miasta nie są aktualnie w pełni przygotowane pod nowe inwestycje (ograniczony dostęp do niektórych sieci infrastruktury technicznej). Dobrze przygotowanie tych terenów od strony uzbrojenia terenu, w powiązaniu z poprawą skomunikowania miasta, umożliwi przyciągnięcie do Pszowa nowych mieszkańców i poprawę negatywnego bilansu migracji.

4. Wizja miasta

Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o sformułowanie wizji rozwojowej miasta w formie zwięzłego, jednozdaniowego przekazu, odzwierciedlającego oczekiwania mieszkańców w stosunku do miasta.

Przedstawiono następujące propozycje:

- *Pszów 2020 to miasto sportu i rekreacji.*
- *Pszów 2020 to miasto dobrze skomunikowane ze światem.*

Spotkanie konsultacyjne zakończyło się około godziny 17.00.

5. Inwestycje priorytetowe dla rozwoju miasta

Uczestnicy spotkania warsztatowego wskazali inwestycje, które ich zdaniem powinny uzyskać status strategiczny – kluczowy dla perspektywicznego, długofalowego rozwoju miasta.

Wskazane przedsięwzięcia obejmowały następujące zadania:

- Przebudowa centrum miasta i utworzenie atrakcyjnej pod względem architektonicznym i funkcjonalnym przestrzeni centralnej,
- Zagospodarowanie hałdy i efektywna rewitalizacja terenów pogórnicych (ze szczególnym uwzględnieniem zagospodarowania na cele sportowo-rekreacyjne),

- Znalezienie alternatywnego inwestora dla KWK – wzięte pod uwagę mogą być różne warianty, począwszy od ponownego uruchomienia wydobycia przez inny podmiot, aż po inwestycje w innym sektorze – np. budowa nowoczesnego zakładu termicznej utylizacji odpadów,
- Realizacja Drogi Głównej Południowej (zadanie niezależne od władz Pszowa, jednak mające charakter strategiczny dla miasta).

6. Komunikacja

Ostatnim punktem spotkania było poruszenie kwestii efektywnej komunikacji na linii miasto-mieszkańcy. Podkreślono, iż funkcjonuje wiele kanałów przekazu informacji na temat sytuacji w mieście, organizowanych wydarzeń oraz spraw lokalnych (tablice ogłoszeń, strona www Urzędu Miasta, strona MOK-u, internetowy serwis sms-owy, media lokalne). Niemniej jednak, zwrócono uwagę na małą liczbę mieszkańców korzystających z dostępnych kanałów i niewielką aktywność w kontaktach z urzędem. Nie zgłoszono konieczności wprowadzenia zasadniczych zmian w lokalnej polityce informacyjnej, uznając wykorzystywane kanały przekazu informacji za wystarczające oraz dobrze prowadzone.

Załącznik nr 3 – wzór ankiety wykorzystanej w ramach drugiego etapu konsultacji społecznych

ANKIETA

KONSULTACJE SPOŁECZNE WS. „STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU PSZOWA NA OKRES 2011 – 2020” – II ETAP –

1. Analizując wyróżniki oraz potencjał rozwojowy Pszowa, a także dotychczasowe kierunki rozwoju miasta, sformułowano następującą **misję** dla miasta:

MISJA: Pszów 2020 – miasto dobrych perspektyw

Czy Państwa zdaniem przyjęta misja może stanowić główne przesłanie rozwojowe dla miasta?

TAK

NIE

Jeśli nie, proszę o podanie swojej propozycji misji miasta bądź wskazanie błędu w przyjętym założeniu?

.....

.....

.....

.....

2. Zasadniczy **cel strategiczny** obrazujący kierunek rozwoju Pszowa w nadchodzących latach sformułowano następująco:

CEL STRATEGICZNY: Dywersyfikacja i stabilizacja gospodarcza miasta oraz pełne wykorzystanie potencjału rozwojowego Pszowa w kontekście dynamicznych zmian społeczno-gospodarczych

Czy Państwa zdaniem przyjęty cel strategiczny jest możliwy do osiągnięcia przy uwzględnieniu specyfiki oraz uwarunkowań społeczno- gospodarczych oraz przestrzennych Pszowa?

TAK

NIE

Jeśli nie, proszę o podanie alternatywnego celu strategicznego bądź wskazanie błędów w przyjętych założeniach?

.....

.....

.....

3. Zdefiniowany Cel Strategiczny obejmuje nw. **Priorytety Operacyjne**, które nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny i jedynie ich zintegrowana realizacja umożliwi osiągnięcie wyznaczonego Celu Strategicznego.

PRIORYTETY OPERACYJNE:

PO-I) Wykorzystanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego i kulturalnego miasta

PO-II) Aktywizacja ekonomiczna miasta i neutralizacja negatywnych efektów restrukturyzacji w górnictwie dzięki podniesieniu konkurencyjności i trwałej reorganizacji struktury gospodarczej

PO-III) Kompleksowa rewitalizacja lokalnych terenów przemysłowych

PO-IV) Poprawa jakości i konkurencyjności przestrzeni miejskiej

